

ПРВ ОДДЕЛ

ИВАНОВСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Апликација бр. 29908/11)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

21 јануари 2016

Оваа пресуда ќе стане конечна според околностите наведени во член 44 § 2 од Конвенцијата. Може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Ивановски против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (прв оддел), заседавајќи како совет во состав од:

Päivi Hirvelä, *претседател*,

Ledi Bianku,

Kristina Pardalos,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Paul Mahoney,

Robert Spano,

Armen Harutyunyan, *судиш*,

и André Wampach, Заменик регистар на одделот,

Расправајќи на затворена седница на 15 декември 2015,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот беше инициран со апликација (бр. 29908/11) против Република Македонија поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) од страна на македонскиот државјанин, г-дин Трендафил Ивановски („апликантот“), на 9 мај 2011.

2. Апликантот беше застапуван од страна на г-дин С. Павлески, адвокат од Скопје. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од нејзиниот Агент, г-дин К. Богданов.

3. Мирјана Лазарова Трајковска, избрана како судија од Република Македонија, се иззема од постапувањето по овој предмет (член 28 од Деловникот на Судот). На 6 ноември 2015, Претседателот на советот одлучи да го именува Ledi Bianku, судијата избран од Албанија да постапува по предметот како *ad hoc* судија (член 29 од Деловникот на Судот).

4. Апликантот тврдеше дека одлуките на домашните органи во постапката за лустрација против него, го повредиле неговото право на почитување на приватниот живот и дека таквата постапка не била правична.

5. На 27 ноември 2012 апликацијата беше доставена на одговор до Владата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

6. Апликантот е роден на 14 јули 1946 и живее во Скопје.

A. Позадина на случајот

7. На 22 јануари 2008, Парламентот на државата повикана на одговорност го усвоила Законот за определување дополнителен услов за вршење на јавна функција – во натамошниот текст “Закон за лустрација”), кој влегол во сила осум дена подоцна.

8. Законот за лустрација ја вовел несоработката со органите на државната безбедност во периодот помеѓу 2 август 1944 и 30 јануари 2008, датумот на влегување во сила на Законот (во натамошниот текст “период на проверка или скрининг”), како дополнителен услов за вршење на јавна функција. Со други зборови, соработката со органите на државната безбедност, во споменатиот период, станало пречка за вршење на јавна функција.

9. Сите носители на јавни функции и кандидати за носители на јавни функции биле должни да поднесат писмена изјава за несоработка, односно изјава дека, во споменатиот период на проверка, не соработувале со органите на државната безбедност (во натамошниот текст “изјава”). Законот за лустрација било предвидено да се применува пет години од денот на неговото влегување во сила (во натамошниот текст “временско важење”).

10. Законот за лустрација исто така предвидел основање на Комисија за верификација на факти – во натамошниот текст “Комисија за лустрација” или “Комисија”), која требало да се основа во период од шеесет дена од влегувањето во сила на Законот. Нејзина задача било утврдување на вистинитоста на изјавите на носителите на јавните функции. Членовите на Комисијата биле избрани од страна на Парламентот на 15 јануари 2009. Комисијата започнала со работа кон крајот на март 2009.

11. На 22 мај 2009 во сила влегле измените на Законот за лустрација, со кои во Законот биле внесени неколку дополнителни одредби, примарно во однос на функционирањето на Комисијата за лустрација и статусот на нејзините членови. Исто така, било продолжено временското важење на Законот за лустрација, од иницијално предвидените пет години од влегувањето во сила на Законот, на десет години од изборот на членовите на Комисијата.

12. На 27 јануари 2010, по поднесување на барање за оценка на уставноста, Уставниот суд ја прифатил поднесената иницијатива и одлучил да поведе постапка за оценување на уставноста на неколку

одредби од Законот за лустрација, вклучително и на одредбата со која бил продолжен периодот на проверка (види параграф 8 погоре) по датумот на усвојување на актуелниот Устав на државата (17 ноември 1991). Тој исто така го запрел извршувањето на поединечните акти или дејствија преземени врз основа на оспорените одредби до донесувањето на одлука за уставноста на истите.

13. Следела жестока дебата, во која од страна на определен број на политичари во медиумите биле изнесени сериозни критики за одлуката на Уставниот суд (види Извештај за напредокот на Европската Комисија од 9 ноември 2010 во параграф 109 подолу). На пример, на 29 ноември 2010 координаторот на пратеничката група на политичката партија на власт ја дал следнава изјава:

“Имајќи предвид дека актуелниот состав на Уставниот суд беше избран во периодот на политичкиот зенит [на поранешниот Претседател на Републиката], [партијата на власт] верува дека укинувањето на опфатот на примена на лустрацијата во периодот по 1991 има една единствена цел: да ја спречи Комисијата за лустрација и граѓаните на Македонија да дознаат дали, [поранешниот Претседател на Републиката и неговата партија] оние, кои ги контролирале безбедносните служби, во суштина ги користеле овие структури против своите политички опоненти.”

14. На 4 март 2010 истиот член на Парламентот изјавил:

“Ние сме убедени дека Уставниот суд сака да ја заузда македонската демократија и да ја држи во заложништво [врзана] во мрежа исплетена од соработници на безбедносните служби. Луѓето од безбедносните служби го возвраќаат ударот, заедно со нивните соработници кои продолжуваат да ‘кодошат’, да ги кршат човековите права, да уништуваат човечки животи и да војуваат против политичките опоненти, дури и по 1991.”

15. Со одлука од 24 март 2010 Уставниот суд укинал определени одредби од Законот за лустрација како неуставни. Овој суд, особено, зазел став дека, продолжувањето на периодот на контрола по 17 ноември 1991, датумот на усвојување на актуелниот Устав, било неуставно. Со други зборови, било неспоиво со Уставот, соработка со органите на државната безбедност по овој датум, да преставува пречка за вршење на јавна функција.

16. Неколку други одредби исто така биле оценети како неуставни, имено одредбите кои предвидувале, објавување на имињата на соработниците во Службен весник, лустрација по автоматизам во случај на неподнесување на изјава и оние кои овозможувале соработката да се предвиди како пречка за учество во органите на политичките партии, здруженијата на граѓани и верските заедници, со нивните интерни акти (види параграф 69-71, 78 и 81 подолу).

17. Истиот ден, 24 март 2010, апликантот, како Претседател на Уставниот суд во тој момент, ја дал следнава изјава за медиумите, во која тој *inter alia*, го коментирал писмениот одговор на Собранието

доставен во постапката пред Уставниот суд во врска со барањето за оценка на уставноста:

“Одговорот на седумнаесет страници и дава аргументи за потребата од лустрација, мотивите за донесување на Законот за лустрација, постапката за спроведување и слично, но мојот личен впечаток е дека нема правни аргументи ... Сметам дека тој одговор треба да ѝ биде достапен и на јавноста. На пример, во одговорот од Собранието се вели ‘дека од уставно-правен аспект, не може да се проблематизира врменскиот опфат на Законот’... Тоа не е правен аргумент”

18. Со одлука од 29 септември 2010 Комисијата за лустрација утврдила дека апликантот поднел лажна изјава и дека тој не го исполнува дополнителниот услов за вршење на јавна функција (текот на постапката во случајот на апликантот и со тоа поврзаните околности се опишани во детали во параграф 24-58 подолу).

19. На 25 февруари 2011 Законот за лустрација бил изменет по втор пат, и одредени одредби, слични на укинатите повторно биле внесени во законскиот текст. Одредбите со кои бил определен периодот на проверка, во рамките на кој, соработката со безбедносните служби на државата, била пречка за вршење на јавна функција, биле заменети со зборови и на начин на кој, крајниот датум, останал неопределен. Личниот опфат на примена бил проширен на поранешните носители на јавни функции и службениците во органите кои вршат работи од јавна природа на начин кој предвидувал тие да поднесуваат изјави дека не соработувале со државните безбедносни служби.

20. На 28 март 2012 Уставниот суд повторно укинал како не уставни неколку одредби од Законот за измени и дополнување на Законот за лустрација од 2011, (види го претходниот параграф 19 погоре). Притоа, Уставниот суд констатирал дека неговата претходна одлука (види параграф 15 погоре) била изиграна во светло на содржината на таквите измени.

21. На 17 јули 2012 Законот за лустрација престанал да важи со влегувањето во сила на новиот Закон за лустрација, односно Законот за определување на услов за ограничување за вршење на јавна функција, пристап на документи и објавување на соработката со органите на државната безбедност. Во 2014 Уставниот суд одлучил да не покрене постапка за оценка на уставноста на новиот закон.

22. Додека Законот за лустрација од 2008 бил во сила, Комисијата за лустрација утврдила во вкупно единаесет случаи дека изјавите за несоработка биле невистинити, и дека затоа поединците кои ги поднеле не го исполнувале дополнителниот услов за вршење на јавна функција. За разлика од апликантот кој во моментот бил единствениот активен носител на јавна функција чија изјава била утврдена како невистинита, во останатите случаи се работело за осум поранешни носители на јавни функции и двајца новинари.

23. На 1 септември 2015 во сила влегол Законот за престанување на важење на Законот за определување на услов за ограничување за вршење на јавна функција од 2012. Согласно Законот, Комисијата за лустрација има право во период од две години да ги заврши сите тековни постапки во кои било донесено решение, но нема право да покренува нови постапки. Постапките за лустрација кои се во тек, а за кои Комисијата сеуште не донела решение се запираат. Членот 3 од Законот предвидува дека лицето на кое со конечно решение на Комисијата му е утврдена соработка со органи на државната безбедност го исполнува условот со кој му се ограничува правото за вршење на јавна функција, пет години од денот на конечноста на решението.

В. Постапките во случајот на апликантот и со тоа поврзаните околности

1. Постапката за лустрација

24. Апликантот бил судија во Уставниот суд во периодот помеѓу 2003 и 2011, кога тој бил разрешен како резултат на постапката за лустрација опишана подолу (види параграф 25-58). Случајот на апликантот бил првиот случај на лустрација во државата. Во текот на постапката за лустрација и во периодот на неговото разрешување од функцијата (види параграф 56 подолу) апликантот исто така бил Претседател на Уставниот суд.

25. На 3 септември 2009, апликантот, како носител на јавна функција, до Комисијата за лустрација, како што било предвидено со членот 6 од Законот за лустрација, доставил изјава дека не соработувал со органите на државната безбедност (види параграф 67 подолу).

26. На 5 јули 2010 Комисијата, со допис кој бил класифициран како доверлив, побарала од Државниот архив директен увид во сите расположливи податоци, списи и други документи во врска со апликантот.

27. На 12 и 22 јули 2010 Државниот архив ја информирал Комисијата дека за апликантот постои лично досие оформено од подрачната служба на тајната полиција на поранешната Југославија (во натамошниот текст “СФРЈ”) и ја поканил Комисијата да изврши увид во документите.

28. На и околу 15 септември 2010, различни медиуми, и покрај доверливиот карактер на постапката пред Комисијата за лустрација, известиле дека Комисијата наводно веќе идентификувала судија на Уставниот суд како соработник на органите на државната безбедност. Во следните денови медиумите продолжиле да шпекулираат во однос

на тоа дека идентификуваниот соработник на органите на државната безбедност бил во суштина, Претседателот на Уставниот суд.

29. За време на затворената седница на 16 септември 2010, Комисијата за лустрација утврдила дека изјавата на апликантот не била во согласност со доказите со кој таа располагала. Апликантот бил известен за заклучокот на 21 септември 2010 со допис класифициран како “*строго доверливо*”. Тој бил исто така поучен дека согласно Законот за лустрација, може во рок од пет дена усно или писмено да се произнесе до Комисијата во врска со нејзиниот заклучок. Апликантот одговорил и побарал одржување на јавна седница на 24 септември 2010.

30. На 22 септември 2010 дневниот весник Утрински весник објавил текст со наслов ‘Судијата бара јавно да зборува за ‘*кодошењето*’’. Релевантните делови од објавениот текст гласат како во продолжение:

“Утрински’ неофицијално дознава дека судијата на Уставниот суд наводно се огрешил за време на средношколските денови, како член на организацијата наречена ‘Обединети за Македонија’ која се залагала за обединување на етнички Македонските територии. Откакао бил разоткриен, под притисок на полицијата, тој бил приморан да ги открие имињата на членовите на организацијата.”

31. На 23 септември 2010, Комисијата го известила апликантот дека седницата ќе се одржи на 27 септември, дека ќе биде јавна “во делот во кој не се користат класифицирани информации” и дека тој може да направи увид во целокупната класифицирана документација која е на располагање на Комисијата, еден час пред одржувањето на седницата.

32. На 24 септември 2010, во отворено писмо пренесено во медиумите и адресирано до “противниците на лустрацијата”, Премиерот на државата (потпишан во својство на претседател на политичката партија на власт) изјавил, *inter alia*, дека Комисијата јавно открила дека член на Уставниот суд бил соработник на органите на државната безбедност и дека сега станало кристално јасно дека соработникот во Уставниот суд, предложен од страна на претходниот Претседател на државата и контролиран од други центри на моќ укинал определен број на реформски закони на неговата Влада. Писмото претставувало одговор на политичките опоненти, кои тврделе дека тој го попречува процесот на лустрација. Премиерот ја опишал нивната стратегија со следниве зборови:

“Нападни го ВМРО-ДПМНЕ, за да го затскриеш Уставниот суд за чиј член Комисијата јавно се изјасни дека бил соработник на тајните служби. Обвини го Груевски дека ја кочи лустрацијата, за да не те обвини Груевски дека стана кристално јасно дека соработник на тајни служби од Уставниот суд му сруши цела палета на реформи и за да не постави прашање зошто Бранко Црвенковски го предложи за судија на Уставниот суд тоа лице кое било соработник на службите и кој е тој центар на моќ кој се уште го диригира ‘соработникот’.”

33. На 24 септември 2010 апликантот поднел приговор во однос на временските органичувања кои му биле наложени во однос на пристапот до класифицираната документација со која располагала Комисијата (види параграф 31 погоре). Комисијата, повратно, веднаш го известила апликантот дека може да направи увид во неговото лично досие оформено од страна на тајната полиција на СФРЈ во Државниот архив како и увид во документите на располагање на Комисијата во деновите што следувале до одржувањето на седницата. Апликантот направил увид во документацијата во Комисијата истиот ден.

34. Станувало збор за документи кои го сочинувале личното досие на апликантот оформено од страна на подрачната служба на тајната полиција на СФРЈ. Досието содржело околу педесет страници искуцани извештаи и формулари. Од досието произлегува дека на 27 и 28 септември 1964, апликантот бил сослушан од страна на тајните полициски служби во врска со неговата вклученост во средношколската националистичка група, и бил регистриран како соработник под псевдонимот “Ламбе”. Во “Предлогот за регистрација” од 19 мај 1964, потпишан од инспекторот И.К., се вели дека на апликантот му било пристапено со цел соработка со тајната полиција и дека “тој соработката со радост ја прифатил [кажувајќи] дека се би дал за службата, доколку за тоа не дознаат татко му и училиштето”. “Прашалник” на кој рачно е напишан датумот 10 февруари 1965, вели, *inter alia*, дека апликантот бил ангажиран врз основа на “компромитурачки материјал” и дека тој не добил никаков материјален надомест во замена за неговата соработка. Дека апликантот бил ангажиран врз основа на компромитурачки материјал, исто така е забележано и во друг прашалник од 10 јануари 1968, каде, до псевдонимот “Ламбе”, рачно е допишано “и Ламда”. Досието содржи неколку извештаи од различни датуми во периодот помеѓу 1964 и 1966, изготвени во претежна мера од инспектор кој како извор на информациите во врска со разговорите и изјавите на некои средношколци и студенти за определени политички и социјални прашања актуелни во периодот, се повикува на “Ламбе”. “Ламбе” ги давал информациите најчесто усно; само неколку извештаи во досието се базирани на негови писма (кои не биле во досието). Исто така имало и две признаници за исплата од мај и декември 1965 и предлог од 1983 за deregистрација на соработникот “Ламда”. Deregистрацијата се однесува на лице со исто име како и апликантот, но кое во 1970-сетите бил студент на Техничкиот факултет и кое во 1983 работело во општинска организација на Комунистичката партија.

35. На 27 септември 2010 Комисјата одржала јавна сеница во нејзините простории, во сала за состаноци од околу дваесет квадратни метри. Биле присутни голем број на претставници на медиумите.

36. Во текот на сесијата, апликантот го негирал иницијалниот заклучок на Комисијата кој ја доведувал во прашање вистинитоста на неговата изјава. Тој ја оспорил автентичноста на документацијата врз основа на која Комисијата го донела својот заклучок, со образложение дека тој ниту ги составил ниту ги потпишал таквите документи, и тврдел дека извештаите содржани во досието се фалсификувани или дека биле земени од други и додадени во неговото лично досие. Тој понатаму ја негирал автентичноста на потписите на двете признаници за исплата, кои укажувале на тоа дека тој примал пари за неговата соработка. Тој тврдел дека постои забуна во однос на двата различни псевдоними кои се појавувале во досието (“Ламбе” и “Ламда”) и идентитетот кој се криел зад нив. Тој исто така тврдел дека епизодата од времето кога тој уште бил малолетен и бил присилен да има контакти со тајните полициски служби, поради неговата инволвираност во средношколска националистичка група, била злоупотребена.

37. На 28 септември 2010 Уставниот суд одговорил на изјавата на Премиерот од 24 септември 2010 (види параграф 32 погоре со отворено писмо. Релевантните делови од писмото гласат како што следи:

“Уставниот суд констатира дека ваквиот атак е врв на континуираните напади врз Уставниот суд, поради што судот укажува дека Премиерот излегол надвор од своите уставни надлежности бидејќи нема право да го цени легитимитетот на одлуките на Уставниот суд, туку само да обезбеди нивно извршување. Судот предупредува дека ваквото негово постапување укажува на темелно непознавање или на целесно непочитување на уставниот поредок до степен на подривање.

Искористувањето на еден случај кој е во постапка ... за стигматизација на колективно тело, потсетува на настани од минатото што на едно демократско општество не смее да му се повторат.”

38. Со одлука од 29 септември 2010, Комисијата утврдила дека приговорот на апликантот на нејзиниот првичен заклучок од 16 септември 2010 (види параграф 29 погоре) не бил во согласност со расположливите информации и дека апликантот последователно, не го исполнува дополнителниот услов за вршење јавна функција. Одлуката се засновала на личното досие на апликантот и содржи листа од дваесет и два документи. Во неа е сублимирана содржината на документите и е констатирано дека апликантот ја започнал соработката во 1964 и бил deregистриран во 1983, дека тој давал информации за студентите кои биле следени од страна на безбедносните служби заради политички причини и дека, како што е евидентно од две признаници за исплата во текот на 1965 години, тој

примил паричен надомест за соработката. Релевантните делови од решението на Комисијата гласат како што следи:

“... Од увидот на податоците од личното досие изработено од [тајната полиција на СФРЈ], се утврди дека во графата 'соработнички однос' стои дека [апликантот] е соработник на тајната полиција ангажиран на компромитирачки материјал. Се утврди дека [апликантот] својата соработка со Службата на државна безбедност ја започнал уште од 1964 година, како ученик кога бил предложен да биде и регистриран во соработничката мрежа, бидејќи "соработката со радост ја прифатил и дека сè би дал за службата", при што добил и одреден псевдоним, под кој во натамошниот период и ги доставувал сите информации до Службата. Во 1965 година официјално станува соработник на [тајната полиција]. Во документацијата, во десет извештаи, со повеќе страници, изработени во Испоставата за внатрешни работи Струмица, како извор се јавува [апликантот] со својот псевдоним, давајќи информации за своите соучесници, кои од [тајната полиција], подоцна биле користени како оперативни материјали за работата на средношколската младина во Струмица. Во четири од извештаите се утврди и тоа, дека и подоцна, како студент во Скопје, давал информации за студентите на неколку факултети, за што во досието постојат пет извештаи за повеќе лица, кои [тајната полиција], ги обработувала и имала информации дека биле незадоволни од слабиот интерес на тогашната власт за состојбите на Македонците во Егејскиот [во Грција] и Пиринскиот [во Бугарија] дел на Македонија, но и за повеќето неправилности врз Македонците во Западниот дел на Македонија. Од досието се утврди и тоа дека во текот на 1965 година му биле исплатени и парични средства во износ од 10.000 и 20.000 [југословенски] динари. Неговиот соработнички однос официјално завршува во 1983 година, кога се вработува во Собранието на Општината Карпош, при што и се дерегистрира од активната соработничка мрежа.

Комисијата за верификација на фактите го имаше во предвид и усното произнесување на [апликантот], со кое изрази противење на заклучокот на Комисијата.

Сите овие податоци, описи и документи, содржани во досието на [апликантот], Комисијата за верификација на фактите смета дека се релевантни и дека заверената писмена изјава на [апликантот], поднесена до Комисијата, не е во согласност со нив, па затоа подносителот на изјавата не го исполнува дополнителниот услов за вршење јавна функција согласно член 2 став 1 и член 4 став 4 од Законот за определување дополнителен услов за вршење јавна функција.”

39. Решението од Комисијата апликантот го примил на 30 септември 2010 и истото било класифицирано како “строго доверливо”.

40. При меѓусебната преписка, на 1 октомври 2010 апликантот побарал Комисјата да му достави препис од списите во предметот за целите на остварување на правото на судска заштита. Комисијата го информирала дека таа располага само со препис од документите, а дека оригиналите биле достапни во Државниот архив; поради што го упатила да ги побара таму. По барање на апликантот од истиот ден,

Државниот архив, или уште истиот ден или на 4 октомври 2010, му обезбедил копија од неговото лично досие.

41. На 5 октомври 2010 апликантот укажал на разлики помеѓу списите кои ги добил од Државниот архив, пописот на содржината на неговото лично досие и документацијата на која Комисијата се повикала во своето решение. Државниот архив одговорил дека тој едноставно го примил личното досие во состојбата во која било, и ги попишал документите содржани во истото без да ја проверува нивната содржина, бидејќи тоа било надвор од неговите надлежности. На крајот, Државниот архив го поканил апликантот да изврши увид во содржината на неговото лично досие под надзор од овластено лице.

42. На 8 октомври 2010 апликантот поднел тужба за управен спор пред Управниот суд против решението на Комисијата. Тој се жалел дека постапката пред Комисијата не била правична, како и на погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право. Тој особено се жалел на тоа дека седницата на Комисијата била одржана без претходно донесен Деловник, што Комисијата требало да го направи *ex lege* пред отпочнувањето на постапката. Јавната седница не била како што првично било планирано проследена со дел од седницата *in camera* (види параграф 31 и 35-36 погоре), и тој затоа немал можност целосно да ги изнесе своите аргументи во однос на класифицираните информации во предметот.

43. Апликантот исто така приговарал на тоа дека временскиот рок за подготовка на неговата тужба ефективно бил скратен, имајќи предвид дека тој ги примил копиите на документите од Државниот архив на 5 октомври 2010 (види параграф 40-41 погоре) и дека имало очигледни разлики помеѓу списите во Државниот архив и оние на Комисијата до кои претходно имал пристап. Апликантот ја негирал автентичноста на документите во неговото лично досие и предложил да се изврши графолошко вештачење на потписите на двете признаници со нивна споредба со писмата кои наводно тој му ги испратил на инспекторот на тајната полиција, кои се наведувале во досието, меѓутоа не биле достапни во него. Тој исто така навел дека неговиот идентитет бил помешан со идентитетот на лицето зад псевдонимот “Ламда”, со оглед на тоа што во 1983 тој веќе бил дипломиран правник и работел во општинската организација на градот Скопје и не работел во општинска организација на Комунистичката партија, ниту пак било кога студирал технички факултет како што било наведено во досието (види параграф 34 погоре). Тој предложил дополнителни докази, побарал одржување на јавна расправа и побарал да му се дозволи да повика стручен помагач, пред се, извесен г-дин И.Б., универзитетски професор по државна безбедност и разузнавање, и пензиониран припадник на тајната полиција на СФРЈ, со цел да даде

објаснување за методите и практиката на таквата полиција во однос на отворањето и водењето на досиејата.

44. Во својот одговор, Комисијата прво навела и упатила на дваесет и два документи, а потоа исто така споменала “четириесет и седум документи”, на кои ја засновала сопствената одлука. Одговорот на Комисијата бил класифициран како “строго доверлив”.

45. На 26 октомври 2010 Управниот суд одржал јавна расправа во присуство на апликантот и Претседателот на Комисијата. Комисијата приговарала во однос на ненадлежноста *ratione materiae* на Управниот суд да постапува по предметот.

46. На 2 ноември 2010 судот одржал уште една расправа, на која Комисијата го повлекла приговорот во однос на судската надлежност (види го претходниот параграф 44 погоре), стручниот помагач И.Б. (види параграф 43 погоре) бил сослушан, а биле изведени и останатите докази. Јавноста била исклучена од делот на расправата во кој бил разгледуван материјал од доверлива природа (личното досие на апликантот).

47. Со пресудата од 8 ноември 2010 Управниот суд ја одбил тужбата на апликантот. Во својата пресуда судот навел дваесет и седум документи и констатирал дека списите на предметот доставени од Комисијата биле идентични со оригиналните списи доставени од Државниот архив. Управниот суд утврдил дека Комисијата ниту била надлежна ниту должна да ја утврди автентичноста на определени докази што можело да се утврди единствено со вештачење во кривична постапка. Тој исто така констатирал дека Комисијата не спровела контардикторна постапка и дека таа можела како факти да ги прифати само записниците и извештаите кои биле водени и направени од страна на службите на државната безбедност на поранешниот систем. Предлогот на апликантот за изготвување на вештачење со цел проверка на автентичноста на потписите на признаниците за исплата не бил прифатен. Управниот суд утврдил дека би било беспредметно да се утврди дали исплата била примена од страна на апликантот, со оглед дека друга (не парична корист) би била доволна во смисла на Законот за лустрација, за некој да се смета за соработник. Во пресудата исто така било земено предвид сведочењето на стручниот помагач И.Б. Делови од пресудата биле класифицирани како “строго доверливо”.

48. Претседателот на советот била извесна г-ѓа Л.К., која кратко потоа, во мај 2011, била унапредена во новоформируваниот Виш управен суд.

49. Релевантните делови од пресудата на Управниот суд гласат како што следи:

“... Полномошникот на тужителот [на апликантот] остана како во наводите изнесени во тужбата и ја образложи истата наведувајќи дека решението на Комисијата е неосновано ... [Тој тврдеше дека] Комисијата не ги ценела писмените докази, бидејќи и ги нема. [Особено,] не постои изјава на тужителот

дека се согласил на соработка со [тајната полиција], не постои негова писмена согласност за тоа, како и не постои писмена одлука на [тајната полиција] со која се прифаќа согласноста на тужителот да биде соработник на истата. Исто така Комисијата направила само механичка анализа преку цитирање и парафразирање на документи кои постојат во досието бр. 12736 и врз основа на тоа извела погрешен заклучок и не ја утврдила фактичката состојба ...

Поради сложеноста на предметот како и поради подобро разјаснување на состојбата на работата, судот [Управниот суд] во својство на стручен помагач на предлог на тужителот го сослуша лицето И.Б. од Скопје. Исто така судот изврши увид и споредба на личното досие на тужителот кое се наоѓа во Државниот Архив со копијата од истото досие доставено до тужениот.

Судот оценувајќи ги тужбените наводи, одговорот на тужбата, и наводите од стручниот помагач И.Б., го испита оспореното решение во границите на тужбеното барање во смисла на член 37 од Законот за управните спорови, најде:

Тужбата е неоснована ...

Согласно член 10 од Законот [Законот за управни спорови], управниот акт може да се побива, ако неправилно е применет законот, или ако во постапката која му претходела на актот не се постапило според правилата на постапката, а особено ако фактичката состојба не е утврдена правилно, или ако од утврдените факти е изведен неправилен заклучок ...

Во член 4 став 4 од Законот [за лустрација], е наведено дека под соработка, во смисла на овој закон, се смета свесна, тајна, организирана и континуирана соработка и активност, заснована со писмен документ со органите на државната безбедност, во својство на таен соработник или таен информатор (во натамошниот текст: таен соработник) при оперативно прибирање на информации ... за одредени лица со кои што се кршени или ограничувани [нивните] основни права и слободи од идеолошко-политички причини и од која [соработникот] остварил материјална корист или погодности при вработување или напредуваше во службата ...

Врз основа на напред наведеното, судот најде дека тужениот орган постапувајќи во рамките на овластувањата и во постапка пропишана во Законот ..., врз основа на правилно спроведена постапка во која преку верификација на фактите ..., донел правилна и законита одлука ...

Од списите произлегува дека тужителот на основа писмен документ свесно, тајно, организирано и континуирано соработувал со [тајната полиција], која на основа изјавите прибирала информации кои пак биле предмет на обработка, чување и користење ... Ваквата соработка произлезе од извештаите ... кои се наоѓаат во оригиналното досие кое се чува во Државниот архив. Имајќи во вид дека Комисијата за верификација на фактите врши само верификација на факти за несоработка или соработка со органите на државната безбедност, при што не станува збор за водење на контрадикторна постапка, во таков случај како факти се прифаќаат записниците кои ги направиле и воделе службите .. и нивните правни претходници [на тој начин и како веродостојни докази] ...

По оценка на Судот неосновани се и наводите на тужителот дека бил спречен активно да учествува во постапката пред Комисијата, од причина што од увидот во списите произлегува дека Комисијата ... му овозможила увид и пристап на тужителот до сите докази.

По однос на тужбените наводи дека ... работата на седницата на Комисијата се одвивала без пропишани правила во Деловник [кој Комисијата била должна да го донесе претходно], судот смета дека се ирелевантни ... Деловникот е интересен акт на Комисијата со кој се уредуваат [само] внатрешниот распоред на работата на Комисијата, ..., а не и постапката за верификација на фактите ... која е пропишана со Законот [за лустрација].

За судот не се основани и [тужбените] наводи дека на тужителот не му било овозможено да ги спротивстави аргументите за правилно утврдување на фактичката состојба [Тој особено тврдел дека]... седницата била заклучена по првиот дел и во моментот кога тој изразил несогласување со „фактите“ од заклучокот [на Комисијата]..... за што и писмено се произнел. [Според него] ... Комисијата била должна да одржи расправа, а не случајот да го третира како да нема произнесување опфатено со член 29. Ваквите наводи не се поткрепени со доказите од списите. Видно од списите е дека Комисијата на 27 септември 2010 година, одржала јавна седница во делот во кој не се користат класифицирани информации. Имајќи предвид дека тужителот претходно на 24 септември 2010 година извршил увид во списите на предметот и се запознал со нивната содржина, имал можност на седницата и да се произнесе за нив.

Исто така судот ги оцени како неосновани и наводите на тужителот дека извештаите [содржани во неговото лично досие] од правен аспект не може да бидат подобни врз основа на нив да се утврдуваат факти, бидејќи имаат многубројни недостатоци, во формално правна и материјална смисла, дека ниту еден од десетте извештаи не е потпишан од овластено лице [на тајната полиција], дека кон ниту еден извештај не е приложено писмо наводно испратено од тужителот, ... дека ниту еден од овие извештаи не е евидентиран во службената евиденција а на [тајната полиција], како и дека сите извештаи го цитираат псевдонимот „Ламбе“, како извор на информациите, а Комисијата [цитира] друг псевдоним „Ламда“. [Судот го оцени ваквиот навод на апликантот како неоснован бидејќи] работата и постапувањето на [тајната полиција] се појасни со исказот на стручниот помагач даден на јавната расправа, кој објасни дека таа врз сопствена методологија на работа имала основно за цел оперативно прибирање на информации што понатаму биле предмет на обработка, чување и користење ... Судот смета дека оценка на методологијата на работа на [поранешната тајна полиција] не е во надлежност на Комисијата за верификација а на фактите.

Наводите на тужителот дека бил врбуван како соработник како малолетник, судот не ги прифати од причина што од доказите произлегува дека како соработник пристапува како полнолетник и извештаите ги доставувал по неговото полнолетство.

Судот најде дека се неосновани и наводите [на тужителот] дека погрешно е утврдена фактичка состојба, бидејќи Комисијата воопшто не извела доказ за утврдување дали постои идентичност на потписите кои се на признаниците, помеѓу себе и со потписот на тужителот, што лесно може да се утврди со графолошко вештачење, наводите со кои тужителот ги доведува под сомнение содржината и веродостојноста на извештаите кои ги добил од Државниот архив и [веродостојноста] на нивната содржина, наводите [според кои] .. [тајната полиција] го евидентирала како соработник врз основа на спакувани одделни белешки подметнати во досието и дека за тоа [регистрацијата], тој ниту знаел ниту дал согласност, како и наводите дека постои очигледна конструкција на

факти, бидејќи едно лично досие на репресирано малолетно лице заради пројавен македонски национализам било трансформирано во досие на соработник. Ова [одбивањето од страна на судот на ваквите наводи] поради фактот што Комисијата преку проверка и потврда на податоците со кои располагала, правилно утврдила дека тужителот е евидентиран како таен соработник, ... Комисијата ниту има овластувања, ниту законска обврска да изведува докази за утврдување на факти кои можеле да се утврдат само преку вештачење во кривично-правна судска постапка ... не станува збор за водење на контрадикторна постапка, туку како факти (вистина) се прифаќаат записите кои ги направиле и ги воделе службите на поранешниот систем. Ваквите наводи на тужителот укажуваат на можни сторени кривични дела кои покрај со Кривичниот законик се санкционирани и со одредбите од член 36 и 37 од Законот за [лустрација]. Водењето на постапката пред Комисијата, не го ограничува тужителот да покрене и друга постапка во која ќе ги докажува овие наводи.

Од друга страна пак, по увидот во личното досие на тужителот, судот утврди дека само неколку извештаи се доставувани посредно преку писма, а поголем дел од извештаите се давани непосредно со личен контакт.

Поради наведеното судот не го прифати предлогот ...да се прибават писмата сочинувани од тужителот на кои се укажува во [некои од] извештаите на Службата за државна безбедност, за да на основа на тие писма се определи графолошко вештачење на потписот и ракописот во признаницата за исплата на средствата.

Исто така беспредметен е фактот дали надоместок бил исплатуван или не, бидејќи тоа е само еден од условите што се смета за соработка, со оглед дека во член 4 став 4 од Законот [за лустрација] е наведено што се смета под соработка, па меѓу другото стои дека е потребно да се оствари материјална корист или погодности при вработувања или напредување во службата.”

50. Во неговата жалба од 25 ноември 2010 до Врховниот суд, апликантот ги повторил претходно изнесените аргументи и изразил незадоволство од целокупната правичност на постапката, погрешно утврдената фактичка состојба и погрешната примена на материјалното право. Тој посочил на разлики во бројот на страници и пописот на писмени докази цитиран во различни документи на државите органи. Тој понатаму се жалел дека Управниот суд во целост погрешно ги толкувал изјавите на стручниот помагач и приложил дополнителна писмена изјава на И.Б. Тој исто така приговарал на ставовите на Управниот суд во однос на надлежностите на Комисијата и се жалел дека затоа Управниот суд пропуштил целосно да ја утврди фактичката состојба и дека не наредил ниту едно вештачење со цел да се утврди автентичноста на документите и потписите на признаниците за исплата. Комисијата поднела одговор на жалбата од апликантот, а апликантот пак поднел сопствен одговор на ваквиот поднесок од Комисијата.

51. Со пресуда од 2 март 2011 Врховниот суд ја одбил жалбата на апликантот и ја потврдил пресудата на Управниот суд. Врховниот суд *inter alia*, навел дека ги проверил “оригиналните документи” и заклучил

дека фактичката состојба била правилно утврдена. Исто така тој се осврнал и ги анализирал останатите наводи на апликантот и заклучил дека тие не биле од значење и неможеле да доведат до поинаков исход. Во однос на автентичноста на документите, вклучително и потписите на признаниците за исплата, Врховниот суд ги одбил аргументите на апликантот, со констатација дека во тој период кога овие документи биле сочинети непостоееле формални процедури.

52. Судијата В.С. – кој подоцна бил избран за судија на Уставниот суд за да се пополни местото упразнето со разрешувањето на апликантот (види параграф 57 подолу) – бил член на советот кој одлучувал и според апликантот исто така бил известител во случајот.

53. Релевантните делови од пресудата на Врховниот суд гласат како што следи:

”Имајќи ја предвид законската дефиниција на соработката во Законот [за лустрација], правилен е заклучокот на Управниот суд дека сега жалителот, во критичниот период имал својство на таен соработник, односно таен информатор.

Неосновани се наводите од жалбата со кои се укажува на постоење на разлики во податоците прибавени од Државниот архив и оние приложени од Комисијата, со што според жалителот се доведува под сомнение веродостојноста на доказите изведени во постапката.

По мислење на Врховниот суд, фактичката состојба утврдена од првостепениот суд е правилна и целосна, затоа што се заснова на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно, на сите докази заедно ... Ценејќи ги жалбените наводи по однос на фактичката состојба и Врховниот суд изврши увид во оригиналната документација и наоѓа дека ваквите жалбени наводи се неосновани од причини што од тужителот не се приложени докази кои би ја довеле под оправдано сомнение утврдената фактичка состојба од првостепениот суд.

Жалбените наводи дека жалителот е репресирано лице, а не соработник, за кој се водело политичко досие, како резултат на пројавените идеи за самостојноста на македонскиот народ уште во средношколските денови, како малолетник, Врховниот суд оцени дека не се од влијание за поинакво одлучување.

Имено, жалителот, во Службата за државна безбедност најпрво бил регистриран поради непријателско дејствување на линија на македонски национализам, како ученик во гимназија. Но, тој потоа продолжил да дејствува како соработник на Службата и бил предложен за регистрација во соработничка мрежа. Во 1965 година жалителот официјално станал соработник, со навршени 18 години. Од приложената документација ... произлегува дека жалителот остварувал соработка со органите на Државната безбедност како полнолетно лице.

Укажувањата на жалителот дека во случајот тој не се согласил на соработнички однос и не постои доказ за регистрација, ниту за deregистрација, не упатуваат на поинаква фактичка состојба од утврдената од страна на првостепениот суд.

Според изјавата на стручниот помагач, дадена на јавната расправа пред Управниот суд, согласност на соработникот воопшто не била потребна, со оглед на

тајноста на постапката. Приложениот предлог за deregистрација гласи на име на Трендафил Ивановски, со број на досие идентичен на оној под кој е регистриран како соработник. Ваквите податоци, кореспондираат со претходно забележаните и утврдени на повеќе документи, а кои неспорно се однесувале на жалителот. Според Врховниот суд, овие податоци не може да бидат анулирани поради несовпаѓање на псевдонимот.

Неосновани се жалбените наводи за неподобноста да бидат ценети како факти за [веродостојни докази], извештаите составени од страна на Службата, врз основа на известувањата од жалителот. Врховниот суд смета дека постапката за примање на известувања не била строго формализирана. Извештаите најчесто се давале усмено, како што појаснил стручниот помагач. Од изнесеното произлегува дека содржината на записникот или извештајот, составен од овластено лице на Службата за државна безбедност не е неопходно да биде поткрепен со писмена изјава од соработникот за да се смета за вистинита.

Жалителот со тужбата и сега со жалбата ја негира автентичноста на неговиот потпис, на признаниците за примени парични средства.

Врховниот суд смета дека, при состојба кога немало правилник за определување на висината на надоместот, а исплатата најчесто се вршела на рака, што произлегува од исказот на стручниот помагач, доволно е да биде наведено името на примачот - соработникот за да се смета дека истиот остварил материјална корист.

Со оглед дека првостепениот суд правилно и целосно ги утврдил решителните факти, правилно го применил и материјалното право кога тужбеното барање го одбил како неосновано.”

54. Апликантот ја примил пресудата на Врховниот суд на 9 мај 2011.

55. На 11 март 2011, Комисијата заклучила дека нејзината одлука од 29 септември 2010 станала правосилна.

56. На 11 април 2011, врз основа на Законот за лустрација и заклучокот на Комисијата од 11 март 2011, Парламентот утврдил дека апликантот не го исполнува дополнителниот услов и соодветно го разрешил од функцијата судија на Уставниот суд и покрај експертските дебати околу уставноста на таквата постапка. Истиот ден, одлуката на Парламентот била објавена во Службен весник.

57. На 14 април 2011, за време на последната седница пред одржувањето на предвремените избори, Парламентот го избрал судијата В.С. (види параграф 52 погоре) за судија на Уставниот суд на местото упразнето со разрешувањето на апликантот.

58. Постапката била одблизу следена од страна на меѓународната заедница присутна во државата, и била споменувана во различни извештаи, пред сè во Прогрес извештајот на Европската комисија од 9 ноември 2010, кој посочува дека тековната постапка за лустрација на апликантот “создава загриженост за притисокот врз независноста на судството” (види параграф 109 подолу). Извештајот на Американскиот Стејт Департамент за почитувањето на човековите права од 2010 и 2011

исто така реферира на случајот на апликантот и тензиите помеѓу Владата и Уставниот суд.

2. Други постапки

59. Во меѓувреме, на 8 март 2011 Комисијата поднела кривична пријава пред Јавното обвинителство во Скопје против апликантот со наводи дека со поднесување на лажна изјава за несоработка со Службата за државна безбедност апликантот сторил кривично дело од членот 366-а од Кривичниот законик, поднесување на лажен доказ (види параграф 79 и 97 подолу).

60. На 29 април 2011 јавниот обвинител ја отфрлил кривичната пријава, од причина што констатирал отсуство на елементите на кривичното дело во прашање. Во своето образложение, јавниот обвинител констатирал особено дека при водењето на постапката пред Комисијата не се изведуваат докази со прифаќање на начелото на непосредност и контрадикторност, туку се користат официјални податоци изготвени и водени од страна на службите за државна безбедност, кои се прифаќаат како релевантни за исходот на постапката. Во ваквиот случај изјавата за несоработка на апликантот не претставува доказ, туку акт со кој се иницира постапката пред Комисијата.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

A. Законот за лустрација и релевантните подзаконски акти

1. Законот за лустрација

61. Релевантните одредби од Законот за определување дополнителен услов за вршење на јавна функција, Службен весник бр. 14/2008 и 64/2009, во примена во критичниот период, го предвидувале следново:

62. Членот 1 предвидел дека со Законот се определува дополнителен услов за лице кандидат за носител или носител на јавна функција, се уредува основањето и надлежноста на Комисијата за верификација на факти и постапката за верификација на факти пред Комисијата и судот.

63. Членот 3 ефективно го забранил вршењето на јавна функција од страна на службениците во тајните служби на поранешниот режим (наредбодавателите) предвидувајќи дека дополнителниот услов е исто така исполнет доколку носителот или кандидатот за носител на јавна функција не бил наредбодател или корисник на информации од таен соработник или таен информатор.

64. Членот 2 го забранил вршењето на јавна функција од страна на оние кои соработувале со тајните служби на поранешниот режим предвидувајќи дека дополнителниот услов за вршење на јавна функција е исполнет доколку носителот или кандидатот за носител на јавна функција (во натамошниот текст: лице опфатено со овој закон) не бил, во периодот помеѓу 2 август 1944 и денот на влегување во сила на овој закон, евидентиран во досиејата на органите на државната безбедност како таен соработник или таен информатор при оперативно прибирање известувања и податоци за одредени лица, со кои се кршени или ограничувани основните права и слободи на граѓаните од политички или идеолошки причини.

65. Членот 4 ја дефинирал соработка, како свесна, тајна, организирана и континуирана соработка, заснована со писмен документ, со органите на државната безбедност, во својство на таен соработник или таен информатор при оперативно прибирање на информации за одредени лица со коишто се кршени или ограничувани основните права и слободи на граѓаните од идеолошко-политички причини и од која е остварена материјална корист или погодности при вработување или напредување во службата.

66. Членот 5 содржел листа на јавни функции за чие вршење било потребно исполнување на дополнителниот услов, која ги вклучувала следниве функции претседател на Републиката, пратеник, претседател и член на Владата, градоначалник и член на совет на општина, лица кои ги избира и именува Собранието, судии и членови на Судскиот совет, јавни обвинители и членови на Советот на јавни обвинители, народен правобранител и негови заменици, функционери кои раководат со управни органи, јавен правобранител и негови заменици, гувернер, вицегувернер и, членови на Советот на Народната банка, генерални секретари и нивни заменици во сите институции, воени и цивилни лица во Министерството за внатрешни работи, Министерството за одбрана, армијата и во казнено-поправните и воспитно-поправните установи, членовите на Македонската академија на науките и уметностите, основачи и научни работници во државна и приватна високообразовна установа, директори и членови на управниот одбор и надзорни одбори на јавно претпријатие, јавна установа, државни фондови, нотар, извршител, адвокат и медијатар, државни службеници, дипломати, носители на функции во меѓународни организации и вршители на функции и овластувања во други дејности и служби од јавен карактер.

67. Членот 6 предвидел дека засегнатите лица треба да поднесат до Комисијата, писмена изјава (“изјава”) заверена кај нотар со која изјавуваат дека не соработувале со органите на државната безбедност. Овој член исто така прецизно го дефинирал текстот на изјавата.

68. Членот 7 предвидел дека во постапката за верификација на фактите пред Комисијата, засегантите лица се ослободени од обврската за чување на класифицираната информација за која дознале во текот на соработката со органите на државната безбедност.

69. Членот 8 предвидел дека Комисијата треба по службена должност, веднаш и без расправа, со решение да го утврди неподнесувањето на писмената изјава од страна на засегнатото лице и да го објави неговото или нејзиното име во Службен весник.

70. Според членот 10 пропустот да се поднесе изјава резултирал со неисполнување на дополнителниот услов за вршење на јавна функција.

71. Членот 13 предвидел дека името на лицето за кое Комисијата утврдила дека било соработник, треба да биде објавено во Службен весник.

72. Членот 14 ја предвидел Комисијата како независен орган финасиран од државниот Буџет. Според членот 15 Комисијата требало да биде составена од претседател, заменик претседател и девет члена кои ги избира и разрешува Собранието со двотретинско мнозинство гласови со мандат во траење од пет години. Претседателот и заменик претседателот на Комисијата исто така биле избрани од Собранието, од редовите на членовите на Комисијата со мандат од шест месеци. Членовите на Комисијата било предвидено да бидат лица со висок личен и професионален интегритет. Членувањето во Комисијата било професионална функција неспоива со вршењето на други професионални активности или задачи.

73. Членот 17 го регулирал работењето на Комисијата. Било предвидно Комисијата да работи на седници на кои присуствуваат повеќе од две третини од нејзините членови; нејзините одлуки требало да бидат донесени со мнозинство гласови од вкупниот број членови. Комисијата требало да донесе Деловник за работа.

74. Членот 19 предвидел дека член на Комисијата не може да биде лице кое е член на орган на политичка партија, ниту лице кое е осудено со правосилна судска пресуда за кривично дело на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеца или ако му е изречена казна забрана на вршење професија, дејност и должност, ниту лице кое било претседател на државата, претседател и потпретседател на Собранието, претседател и член на Владата, вработен или избрани лица во органите за државна безбедност.

75. Членот 22 предвидел обврска за Управата за безбедност и контраразузнавање при Министерството за внатрешни работи, Секторот за безбедност и контраразузнавање при Министерството за одбрана, Агенцијата за разузнавање и Државниот архив, на Комисијата да и ги стават на увид сите релевантни податоци, списи и други документи согласно со условите утврдени со посебен закон.

76. Членовите 24 до 29 ја регулирале постапката пред Комисијата. Согласно овие членови, Комисијата требало да го извести подносителот дека изјавата не е во согласност со податоците со кои располага Комисијата и да го повика подносителот на изјавата, во рок од пет дена, усно или писмено да се произнесе. Седницата на Комисијата е затворена за јавност. Ако засегнатото лице тоа го побара, седницата на Комисијата е јавна, во делот во кој не се користат класифицирани информации. Во рок од три дена Комисијата требало да донесе решение со кое утврдува дека противењето на подносителот на изјавата не е во согласност со податоците со кои располага Комисијата поради што не се исполнува условот за вршење јавна функција.

77. Членот 27 предвидел дека засегнатото лице кое го оспорува решението на Комисијата или ги оспорува податоците доставени од надлежниот орган до Комисијата, се упатува во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението, пред надлежен суд да покрене постапка заснована на начелата на приоритет и итност. Надлежниот суд требало да ја покрене постапката во рок од пет дена.

78. Членовите 30 до 35 предвиделе дополнителен услов за основачите и вработените во правните лица кои вршат различни работи од јавен интерес, како што се медиумите, адвокатите и високо образовните институции. Членот 34, особено, исто така предвидел можност за воведување, со внатрешните и интерни акти, дополнителен услов за членување во органите на управување и вработените во политичките партии, здруженијата на граѓани и фондациите, верските заедници и религиозните групи.

79. Членовите 36 до 38 предвиделе казнени одредби за уништување, бришење, измена или неовластено објавување на податоци поврзани со соработка на лицата со органите на државната безбедност. Исто така, во овие одреби било предвидено дека за дадена лажна заверена писмена изјава од членот 6 на овој закон, лицето ќе сноси последици согласно со Кривичниот законик.

80. Членот 42 предвидел дека Законот ќе се применува десет години по изборот на Комисијата.

81. На 24 март 2010 Уставниот суд го укинал делот од членот 2 кој се однесувал на периодот на проверка за целите на лустрацијата, во делот по датумот на усвојување на актуелниот Устав на државата (17 ноември 1991). Тој исто така укинал делови од членот 8 и 13 кои се однесувале на објавувањето на имињата на соработниците во Службениот весник и членот 34, кој предвидувал можност несоработката со државните безбедносни служби да биде дополнителен услов за членување во органите на управување на некои организации како што се политичките партии, граѓанските здруженија и верските заедници (види параграф 15-16 погоре).

2. Деловникот на Комисијата

82. Деловникот на Комисијата за верификација на фактите усвоен на 14 јули 2009, достапен на интернет страницата на Комисијата ги регулира внатрешната организација и функционирањето на Комисијата. Деловникот не е објавен во Службен весник и од непознат датум е достапен на интернет страницата на Комисијата.

83. Членот 2 предвидува дека Комисијата расправа на јавни седници. По исклучок, седниците се затворени за јавност кога се произнесува лицето по поднесената изјава (освен во случај ако лицето побара писмено седницата да биде јавна) и кога се користат класифицирани информации. Членот 6 предвидува дека дневниот ред за седницата на Комисијата, заедно со останатите материјалите се доставуваат три дена пред одржувањето на седницата. Членот 9 вели дека со седниците на Комисијата претседава претседателот на Комисијата. Во членот 10 се предвидува дека на седниците на Комисијата можат да присуствуваат домашни и странски експерти и други лица од кои може да се побара стручно мислење, само доколку бидат поканети на седница на Комисијата. Членот 13 предвидува дека расправата по прашањата од дневниот ред се врши според утврдениот редослед на дневниот ред и дека задолжениот член за секоја точка од дневниот ред дава дополнителни образложенија. Членот 14 предвидува можност за одложување на расправата или одлучувањето по одредена точка на дневниот ред заради дополнителни консултации. Членот 19 предвидува дека Комисијата покренува постапка по службена должност по сопстве на иницијатива и по писмено образложена граѓанска иницијатива. Според членот 21 доколку се донесе заклучок дека наводите во изјавата не се во согласност со утврдените факти се покренува постапка и истиот се доставува до засегнатото лице, кое во рок од пет дена од приемот на заклучокот треба да се произнесе. Членот 22 предвидува дека по произнесувањето на засегнатото лице, Комисијата во рок од три дена донесува решение со кое или ја прекинува постапката или утврдува дека противењето на лицето односно неговото произнесување не е во согласност со податоците со кои располага Комисијата и поради тоа не се исполнува дополнителниот услов.

Б. Закон за управните спорови

84. Релевантните одредби од Законот за управните спорови Службен весник бр. 62/2006 предвидува како што следи:

85. Членот 1 предвидува дека заради обезбедување судска заштита, Управниот суд во управни спорови (судска заштита) одлучува за законитоста на актите (“управните акти”) на органите на државната управа, Владата, други државни и јавни органи, (во натамошниот текст “носителите на јавни овластувања”), кога решаваат за правата и обврските во поединечни управни работи.

86. Членот 9 предвидува дека управен спор не може да се поведе против акти донесени во работи во кои судска заштита е обезбедена вон управниот спор.

87. Членот 10 предвидува дека управниот акт може да се побива ако а) неправилно е применет законот, б) актот е донесен од страна на ненадлежен орган, в) во постапката која му претходела на актот не се постапило според правилата на постапката или поради погрешно утврдена фактичка состојба.

88. Членот 19 предвидува дека управниот спор се поведува со поднесување на тужба.

89. Според членот 26 Управниот суд ќе ја отфрли тужбата како недозволена, ако утврди *inter alia*, дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт или ако се работи за управен предмет за кој според законот не може да се води управен спор.

90. Членот 31 предвидува на странката да ѝ се дозволи во работите за кои се бара стручно познавање за прашањата во врска со предметот на управниот спор во управно-судската постапка да доведе стручно лице кое ќе дава совети (стручен помагач).

91. Членот 36 определува дека Управниот суд го решава спорот, по правило, врз основа на фактите што се утврдени во управната постапка, или врз основа на фактите што сам ќе ги утврди. Судот ќе го поништи оспорениот управен акт и ќе го врати предметот на повторно одлучување, доколку утврди дека фактичката состојба не е правилно утврдена, или поради повреда на правилата на постапката. Ако е очигледно дека фактичката состојба е поинаква од онаа што е утврдена во управната постапка, судот ќе ја утврди фактичката состојба и врз основа на така утврдената фактичка состојба самиот ќе одлучи по предметот. Во таков случај фактичката состојба се утврдува на расправа во присуство на странките.

92. Членот 39 пропишува дека Управниот суд или (а) ја одбива тужбата, или (б) го поништува оспорениот управен акт и го враќа предметот на повторно одлучување на управниот орган. Против пресудата е доволена жалба.

93. Членот 40 таксативно предвидува неколку ситуации во кои Управниот суд, кога ќе најде дека оспорениот акт треба да се поништи, Управниот суд без да го враќа предметот на повторно одлучување, самиот ќе ја реши управната работа со одлука која во сè го заменува актот на надлежниот орган.

94. Членот 43 ја предвидува можноста за повторување на постапката по одлука на Европскиот суд за човекови права.

95. Членот 44 пропишува дека повторување на постапката може да се бара најдоцна во рок од 30 дена од денот кога странката дознала за причината за повторување. По истекот на пет години од правосилноста на одлуката, повторување не може да се бара.

96. Членот 51 предвидува дека доколку Законот за управните спорови не содржат одредби за постапката во управните спорови, соодветно ќе се применуваат одредбите на Законот за парничната постапка.

В. Кривичен законик

97. Релевантните одредби од Кривичниот законик, Службен весник бр. 37/1996 (со дополнителните измени) гласи како што следи:

Поднесување лажни докази

Член 366-а (1)

“Тој што во постапка пред суд или во управна постапка ќе поднесе докази за кои знае дека се лажни, ќе се казни со затвор од една до три години.”

Г. Закон за постапување со досиеја за лица водени од Службата за државна безбедност

98. Законот за постапување со досиеја за лица водени од Службата за државна безбедност, Службен весник бр. 52/2000, ја регулира постапката за информирање и пристап до личните досиеја, водени од страна на Министерството за внатрешни работи во периодот од 1945 до влегувањето во сила на овој Закон во 2000.

99. Членот 2 го дефинира личното досие како самостоен документационен комплет на податоци, оформен и воден од страна на Службата за државна безбедност за определено лице од политички и идеолошки причини. Членот 3 предвидел можност секој македонски државјанин кој смета дека за него се водело досие, да побара пристап и увид во личното досие. Членот 7 предвидел дека барањето за пристап и увид во личното досие може да се поднесе во рок од една година од денот на влегувањето во сила на Законот (во натамошниот текст “период на пристап”). Членот 16 и 17 пропишуваат дека досиејата треба да бидат чувани од страна на посебна комисја и оние од културна, историска или научна вредност да бидат отстапени на Државниот архив во рок од шест месеци по истекот на рокот за пристап (член 7). Предадените досиеја престануваат да се сметаат за

службена тајна и нивното чување се регулира во согласност со одредбите на Законот за архивската граѓа.

Д. Законот за архивската граѓа и подзаконските акти во врска со истиот

1. Законот за архивската граѓа

100. Закон за архивската граѓа, Службен весник бр. 36/90, 36/95 и 86/2008 ја регулира заштитата, чувањето и користењето на архивската граѓа. Тој го дефинира архивирањето на материјалите како јавен интерес. Членот 2 го дефинира поимот архивска граѓа како целокупниот изворен и репродуциран (пишуван, цртан, печатен, филмуван, или на друг начин забележан) документарен материјал од трајна вредност и од значење за државата, науката, културата и други потреби. Членот 7 предвидува дека Државниот архив ги врши работите во врска со заштита, чување и користење на архивската граѓа. Членот 8 предвидува дека архивската граѓа и информациите за неа се достапни на јавноста под услови и на начин определени со овој закон, прописите за пристап до информации од јавен карактер и други прописи и општи акти.

101. Членот 20 предвидува дека архивската граѓа се користи за научно-истражувачки, стручни и други потреби на граѓаните како и за остварување на функциите на државата и нејзините органи.

102. Согласно членот 21, архивската граѓа е достапна за користење по истекот на утврдените рокови, а најдоцна по истекот на 20 години од нејзиното создавање. Сепак, Владата може да определи и подолги рокови, но не повеќе од 150 години.

103. Членот 34 ги набројува надлежностите на Државниот архив, особено приемот, водењето на евиденција, класификацијата, чувањето и заштитата на архивската граѓа.

2. Уредба за утврдување критериуми за подолги рокови за користење на архивската граѓа

104. Уредбата на Владата за утврдување критериуми за подолги рокови за користење на архивската граѓа, Службен весник бр. 31/96 отстапува од општиот законски рок утврден во членот 21 од Законот за архивска граѓа (види параграф 102 погоре), и определува подолги периоди за пристап до и употреба на архивската граѓа. Уредбата предвидува подолги рокови, *inter alia*, за документите кои со својата содржина можат да го нарушат суверенитетот, самостојноста, независноста и територијалниот интегритет на Република Македонија, (седумдесет и пет години), документи кои со својата содржина ги ограничуваат или можат да нанесат негативни последици

на правата и слободите на граѓанинот и на интегритетот на личноста и семејството и тоа националните чувства, верското и политичкото уверување, предизвикуваат национална и расна нетрпеливост и дискриминација (дваесет години по смртта на лицето или 100 години по неговото раѓање, ако не се знае годината на смртта), како и за персоналните досиеја (до 100 години по раѓањето на лицето).

Г. Закон за парничната постапка

105. Членот 177 од Законот за парничната постапка, Службен весник бр. 79/2005, 11/2008 и 83/2009 предвидува дека тужителот може во тужбата да бара судот само да го утврди постоењето, односно непостоењето на некое право или правен однос или вистинитост, односно невистинитост на некоја исправа. Ваква тужба може да се поднесе кога тоа со посебни прописи е предвидено или кога тужителот има правен интерес да го стори тоа.

III. РЕЛЕВАНТНИ ДОКУМЕНТИ НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА

A. Резолуцијата 1096(1996) на Парламентарното Собрание за мерките за разградување на наследството од поранешните комунистички тоталитарни режими

106. На 27 јуни 1996 Парламентарното Собрание на Советот на Европа ја усвоило Резолуцијата 1096 (1996) за мерките за разградување на наследството од поранешните комунистички тоталитарни режими (во натамошниот текст “Резолуцијата на ПССЕ /PACE Resolution”). Релевантните делови на Резолуцијата гласат како што следи:

“1. Справувањето со наследството од поранешните комунистички тоталитарни режими воопшто не е лесно. На институционално ниво ова наследство вклучува (прекумерен) централизам, милитаризација на граѓанските институции, бирократизација, монополизација и прекумерна регулација; на општествено ниво, тоа се протега од колективизам и комфомизам до слепа послушност и други матрици на тоталитарно размислување. Тешко е на оваа основа повторно воспоставување на цивилизирана, либерална држава која почива на владеењето на правото – токму затоа старите структури и начини на размислување треба да се разградат и надминат...

4. Затоа демократската држава која почива на владеењето на правото мора, при разградувањето на наследството од поранешните комунистички тоталитарни системи, да ги примени процесните средства карактеристични за една таква држава. Таа не може да посегне по било какви други средства, зошто тогаш таа не би била нималку подобра од тоталитарниот режим кој треба да биде разграден. Една демократска држава заснована на владеењето на правото има доволно средства на располагање да обезбеди дека правдата ќе биде задоволена

и виновниците казнети – таа во секој случај, не може, и не треба, да подлегне на желбата за osveta наместо на желбата за правда. Наместо тоа таа треба да ги почитува човековите права и основни слободи, како што се правото на правично судење и правото да се биде сослушан, и мора да ги применува и во однос на оние лица кои, додека биле на власт, самите не ги применувале. Државата заснована на владеењето на правото може исто така самата да се одбрани од повторниот подем на комунистичката тоталитарна закана, бидејќи располага со широка палета на средства кои не се во конфликт со човековите права и владеењето на правото и кои се засноваат на употребата како на кривичната правда, така и врз управните мерки ...

7. Собранието исто така препорачува сторителите на кривични дела извршени за време на тоталитарниот комунистички режим да бидат гонети и казнети согласно стандардното кривично законодавство. Доколку кривичното законодавство предвидува рокови на застареност за определени кривични дела, тие рокови може да се продолжат, зошто ова е само процедурално, а не материјално прашање. Усвојувањето и примената на ретроактивно кривично законодавство, е во секој случај, забрането. Од друга страна, судењето и казнувањето на секој поединец за секое сторување или несторување кое во периодот кога се случило не претставувало кривично дело според националното законодавство, но се сметало за кривично според општие правни принципи признаени од цивилизираните народи, е дозволено. Покрај ова, кога поединец јасно постапувал на начин на кој се повредуваат човековите права, тврдењето дека постапувал по наредба не ја исклучува, ниту противправноста, ниту индивидуалната вина ...

9. Собранието го поздравува ставањето на досиејата на тајните служби на увид на јавноста во некои поранешни комунистички тоталитарни режими. Тоа ги повикува сите засегнати држави да им овозможат на заинтересираните лица, на нивно барање, увид во досиејата кои за нив ги воделе некогашните тајни служби ...

11. Во однос на лицата кои не сториле никакви кривични дела кои би можеле да се гонат согласно параграфот 7, но кои сепак имале високи позиции во поранешните тоталитарни комунистички режими и ги подржувале истите, Собранието забележува дека некои држави нашле за неопходно да преземат управни мерки, како што се на пример законите за лустрација или декомунизација. Целта на овие закони е исклучување на оние лица од практикување на власта, на кои не може да им се верува дека истата ќе ја практикуваат во согласност со демократските принципи, од причина што тие не покажале посветеност на или верба во нив во минатото и немаат интерес ниту мотивација да им се приближат сега.

12. Собранието потенцира дека, општо гледано, овие мерки можат да бидат компатибилни со демократската држава која почива на владеењето на правото доколку се исполнети неколку критериуми. Прво, вината, која е повеќе индивидуална, отколку колективна, мора да биде докажана во секој поединечен случај – ова ја нагласува потребата за индивидуална, а не колективна примена на законите за лустрација. Второ, мора да бидат загарантирани, правото на одбрана, презумцијата на невиност додека не се докаже вината и правото на жалба до надлежен суд. Одмаздата никогаш не смее да биде цел на таквите мерки, ниту смее да се дозволи политичка или социјална злоупотреба на процесите за лустрација кои ќе произлезат од истите. Целта на лустрацијата не е да се казнуваат поединци по основ на презумција на нивната вина – тоа е

задача на обвинителите со употреба на кривичното законодавство – туку заштита на нововоспоставената демократија.

13. Собранието затоа препорачува обезбедување на усогласеност на законите за лустрација и сличните административни мерки со барањата на државата заснована на владеењето на правото, и фокусирање на законите по основните човекови права и процесите на демократизација. Види ‘Насоки за обезбедување усогласеност на законите за лустрација и сличните управни мерки со барањата на државата заснована на владеење на правото’ како референтен текст.

14. Покрај тоа, Собранието препорачува дека вработените кои ќе ги загубат работните места поради отпуштање по основ на законите за лустрација, во принцип, не би требало да ги изгубат своите претходно стекнати финансиски права. Во исклучителни ситуации, кога владеечката елита од поранешните режими самата си доделила пензиски права поголеми од оние на обичната популација, истите треба да се редуцираат до вообичаеното ниво.”

Б. Насоки за обезбедување усогласеност на законите за лустрација и сличните управни мерки со барањата на државата заснована на владеење на правото

107. Насоките на Советот на Европа на кои упатува горната Резолуција гласат како што следи:

“За да бидат во согласност со државата заснована на владеење на правото, законите за лустрација мора да исполнат неколку критериуми. Пред сè, фокусот на лустрацијата треба да биде на законите по основните човекови права и процесите на демократизација; одмаздата никогаш не смее да биде цел на таквите закони, ниту треба да се дозволи политичка или социјална злоупотреба на постапките за лустрација. Целта на лустрацијата не е да се казнуваат поединците чија вина се прејудира - ова е задача на обвинителството преку кривичното законодавство – туку да се заштити нововоспоставената демократија.

а. Лустрацијата треба да биде спроведена од посебно формирана независна комисија или истакнати граѓани кои на предлог на претседателот на државата ќе ги одобри парламентот;

б. Лустрацијата може да се употреби единствено за елиминација или значително намалување на заканата, која доаѓа од лицата предмет на лустрација, врз создавањето на одржлива слободна демократија поради употребата на посебната положба од страна на овие лица во кршењето на човековите права или блокирањето на процесите на демократизација;

в. Лустрацијата не смее да се користи за целите на казнување или одмазда; казна може да биде изречена само поради сторени кривични дела во минатото врз основа на стандардниот Кривичен законик и во согласност со сите процедури и гаранции на кривичниот прогон;

г. Лустрацијата треба да биде ограничена на јавните функции за кои постои добра причина да се верува дека доколку истите ги извршува поединец кој е предмет на лустрација, би претставувал опасност за човековите права или демократијата, односно јавните функции кои вклучуваат значителна одговорност при креирањето или извршувањето на владините политики или практики кои се поврзани со внатрешната безбедност, или јавните функции од

кои може да се нарача и/или да се изврши злоупотреба на човековите права, како на пример функциите во органите за спроведување на законот, безбедноста и разузнавањето, судството и обвинителството;

д. Лустрацијата нема да се применува врз функциониерите кои се избираат, освен доколку кандидатот кој може да биде избран, тоа го бара – гласачите имаат право да гласаат и да го изберат оној кои сакаат (правото на глас може да се одземе само на осуден сторител на кривично дело – ова не е управна лустрација, туку мерка на кривичното законодавство);

ѓ. Лустрацијата нема да се применува на функционерите во приватните или полу-приватните организации, од причина што во таквите организации, има малку, доколку воопшто постојат функции кои имаат можност да ги загрозат основните човекови права и демократските процеси;

е. Забраната за вршење на функција поради лустрација не треба да биде подолга од пет години, бидејќи капацитетите за позитивни промени во однесувањето и навиките на поединецот не треба да се потценуваат; мерките на лустрација пожелно е да завршат не подоцна од 31 декември 1999, бидејќи новиот демократски систем треба да се консолидира до овој датум во сите поранешни комунистички тоталитарни држави;

ж. На поединците кои нарачале, извршиле или значително го помогнале извршувањето на сериозни прекршувања на човековите права, може да им се забрани вршење на јавна функција; кога некоја организација извршила сериозно кршење на човековите права, член, вработен или службеник во истата, ќе се смета дека земал учество во овие прекршувања доколку бил носител на висока функција во организацијата, освен во случај доколку тој може да докаже дека не учествувал во планирањето, управувањето или извршувањето на таквите политики, практики или дејствија;

з. Никој нема да биде лустриран исклучиво поради здружување со, или активности за било која организација која била легална во периодот на таквото здружување или таквите активности (освен во случаите посочени погоре под *ж*), или поради личното мислење или убедување;

с. Лустрацијата ќе се спроведе само во однос на дејствија, вработување или членство пред 1 јануари 1980 до паѓањето на комунистичката диктатура, бидејќи е малку веројатно дека оној кој не ги повредил човековите права, во последните десет години, сега би го сторил тоа (овој временски рок, секако, не се однесува на прекршувањата на човековите права кои се предмет на кривичен прогон согласно кривичното законодавство);

и. Лустрацијата на ‘свесната соработка’ е дозволена само за оние лица кои во суштина учествувале заедно со официјалните служби (како на пример разузнавачките служби) во сериозни прекршувања на човековите права кои им нанеле штета на други лица и кои знаеле или требало да знаат дека нивното однесување ќе предизвика штета;

ј. Лустрацијата нема да се примени врз лицата кои биле под осумнаесет годишна возраст кога биле вклучени во релевантните дејствија, кои постапувајќи во добра верба доброволно биле исклучени и/или го напуштиле членувањето, работењето или посредувањето со релевантната организација пред транзицијата кон демократскиот режим, или кои дејствувале под принуда;

к. Во никој случај поединец не смее да биде лустриран без да му биде обезбедено правично судење, вклучително, но не ограничено на првото на

бранител (определен по службена должност доколку тој не може да си дозволи самиот да го плати), можноста да се соочи и да ги оспори доказите против него, да има пристап до сите расположливи докази во полза на обвинението и одбраната, правото да ги презентира сопствените докази, правото на јавна расправа доколку тој побара таква и правото на жалба до независен суд.”

V. *Amicus curiae* извештај на Венецијанската комисија од 17 декември 2012

108. Венецијанската комисија ги усвои следниве главни заклучоци во својот *amicus curiae* извештај во постапката за оценување на уставноста пред Уставниот суд на државата на новиот Закон за определување на дополнителен услов за ограничување за вршење на јавна функција, пристап на документи и објавување на соработката со органите на државната безбедност:

“а) Воведувањето на мерки за лустрација многу долго време по започнувањето на процесот на демократизација во земјата ризикува создавање на сомнежи во однос на нивната вистинска цел. Одмаздата не треба да преовлада над заштитата на демократијата. Затоа се потребни убедливи причини.

Со оглед дека целта на лустрацијата е да се забрани вршење на јавни функции од страна на лица со анти-демократски начин на однесување и со оглед дека можноста за позитивни промени во однесувањето и постапувањето на поединецот не треба да се потценува, примената на мерките за лустрација на дејствија кои се случиле пред 21 до 68 години (или дури 31-78 години до денот кога треба да престане да се применува Законот за лустрација) може- доколку воопшто може- да се оправда само по основ на најтешките форми на криминал, особено масовните и повеќекратните прекршувања на човековите права што се исто така казниви со сериозни казни затвор според кривичното законодавство.

Примената на мерките на лустрација врз дејствијата извршени по крајот на тоталитарниот режим може да биде оправдана само во светло на исклучителни историски и политички услови, и не во држава со долго воспоставена рамка на демократски институции, имајќи предвид дека демократскиот уставен поредок треба да се брани самиот себе директно преку примената на владеењето на правото и гаранциите за заштита на човековите права. Политичките, идеолошките и партиските причини не треба да се применуваат како основа за примена на мерките на лустрација, бидејќи стигматизацијата и дискриминацијата на политичките опоненти не претставуваат дозволени средства на политичка борба во држава која почива на принципот на владеење на правото.

Што се однесува до времетраењето на мерките на лустрација, тоа треба да зависи од напредокот во градењето на демократската држава заснована на владеењето на правото, од една страна, а од друга страна, од капацитетот за позитивна промена во однесувањето и навиките на субјектот на лустрацијата. Треба да биде предвидено прецизно траење на секоја поединечна мерка на лустрација со цел да се избегне дискриминаторски третман на лицата во слична состојба врз основа на времето на усвојување на мерките на лустрација.

б) Примената на мерките на лустрација во однос на функции во приватните или полу-приватните организации е над целите на лустрацијата, која има за цел

исклучување на можноста јавните функции да бидат извршувани од страна на лица, на кои не може да им се верува дека ќе ги извршуваат во согласност со демократските принципи.

Спорната поврзаност со тоталитарниот режим мора да се дефинира на многу прецизен начин.

в) Неучеството на засегнатото лице од постапката пред Комисијата за верификација на фактите е спротивно на неговото или нејзиното право на одбрана, особено правото на еднаквост на оружјата. Постапката пред Комисијата за верификација и постапката по жалба треба детално да се уредат за да бидат во согласност со принципот на владеење на правото и правото на правична постапка.

г) Името на поединецот за кој се смета дека бил соработник треба да се објави само по донесувањето на правосилна судска одлука, зошто само во случај кога соработката е конечно и правосилно докажана, негативните последици од објавувањето на името на тоа лице по неговиот углед може да се сметаат како пропорционална мерка неопходна во демократското општество.”

IV. РЕЛЕВАНТНИ ДОКУМЕНТИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

109. Релевантните делови од Извештајот на Европската комисија за напредокот, од 9 ноември 2010 гласи како што следи:

“Премиерот, Министерот за правда, Претседателот на Собранието и неколку пратеници [од партијата на власт] отворено ја критикуваа работата и одлуките на Уставниот суд, сметајќи ги за политички мотивирани. Претседателот на Уставниот суд го бранеше Судот и ги повика политичките партии да го почитуваат Судот. Имплементацијата на Законот за лустрација од 2008 резултираше со првиот случај во кој Комисијата за лустрација утврди дека Претседателот на Уставниот суд соработувал со тајните служби. Претседателот на Уставниот суд ги одрекуваше ваквите наводи. Ваквиот развој создаде загриженост за притисокот врз независноста на судството.”

ПРАВО

I. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕНОТ 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

110. Апликантот се жалеше согласно членот 6 од Конвенцијата на целокупна неправичност на постапката за лустрација.

111. Тој исто така се жалеше на отсуство на непристрасност и независност на Комисијата и судовите, имајќи го предвид функционирањето и составот на Комисијата, унапредувањето на определени судии кои постапувале по неговиот предмет, и јавната изјава на Премиерот, како показател на политичкото влијание од страна на Владата.

112. Во врска со истиот член, апликантот исто така се жалеше на повреда на принципите на еднаквост на оружјата и контрадикторност на постапката. Ова било така, од една страна, поради постојаниот притисок што бил вршен врз него да не ги открива класифицираните информации, краткото време за подготовка на аргументите, и ограничениот пристап што го имал до списите односно документите во досието, и од друга страна поради неовластениот и неорганизициониот пристап што други лица го имале до тие списи.

113. Апликантот понатаму се жалеше на отсуството на пристап до суд, од причина што судовите не одлучувале за фактите на случајот и погрешно ја утврдиле фактичката состојба. Покрај ова, тој тврдеше дека тој не можел ефективно да ги оспори клучните докази против него, што го ставило во понеповолна положба *vis-à-vis* државата.

114. Апликантот исто така тврдеше постоење на арбитрерност во оценката на доказите и недостаток на образложение на одлуките.

115. На крајот, апликантот се жалеше на повреда на презумцијата на невиност согласно член 6 § 2 и на повреда на правата на одбраната согласно член 6 § 3 (б) и (г).

116. Релевантните делови од членот 6 на Конвенцијата гласат како што следи:

“1. Секој има право правично и јавно, во разумен рок, пред независен и непристрасен со закон воспоставен суд да бидат разгледани и утврдени неговите граѓански права и обврски или основаноста на какви било кривични обвиненија против него. Пресудата се изрекува јавно, а новинарите и публиката можат да бидат исклучени за време на целата или на дел од постапката во интерес на моралот, јавниот ред или националната безбедност во едно демократско општество, кога тоа го наложуваат интересите на малолетник или заштитата на приватниот живот на странките во спорот, или во мера која судот ја смета за нужно неопходна во посебни околности кога јавноста би можел да им нанесе штета на интересите на правдата.

2. Секој кој е обвинет за кривично дело се смета за невин сè додека неговата вина не се докаже согласно законот.

3. Секој обвинет ги има следните минимални права ...

б. да му се обезбедат време и услови неопходни за подготвување на неговата одбрана ...

г. самиот да ги сослуша или да бара сослушување на сведоците на обвинението и да бара повикување и сослушување на сведоците на одбраната да под услови што важат и за сведоците на обвинението ...”

А. Допуштеност

117. Судот констатира дека не постои несогласување помеѓу странките во однос на применливоста на членот 6, на постапката за лустрација, предмет на конкретната апликација. Сепак, постои несогласување во однос на прашањето дали членот 6 е применлив во

неговиот граѓански или кривичен аспект. За разлика од Владата која тврдеше дека членот 6 е применлив во неговиот граѓански аспект, апликантот повикувајќи се на случајот *Matyjek* (види *Matyjek v. Poland* (dec.), бр. 38184/03, §§ 43-59, ECHR 2006), тврдеше применливост на споменатиот член во неговиот кривичен аспект.

118. Судот повторува дека применливоста на членот 6 врз постапките во врска со лустрацијата зависи од специфичните околности на секој поединечен случај. На пример, во случајот на *Sidabras and Džiautas v. Lithuania* ((dec.), бр. 55480/00 и 59330/00, ECHR 1 јули 2003), Судот утврдил дека членот 6 е неприменлив на таквите постапки. Во случајот на *Rainys and Gasparavičius v. Lithuania* ((dec.), бр. 70665/01 и 74345/01, ECHR 22 јануари 2004), Судот утврди дека членот 6 е применлив само во неговиот граѓански аспект, додека во случајот на *Matyjek case* (цитиран погоре, loc. cit.) и во други последователни случаи против Полска (види, на пример, *Bobek v. Poland*, бр. 68761/01, 17 јули 2007, и *Mościcki v. Poland*, бр. 52443/07, 14 јуни 2011) тој утврди дека овој член е применлив во неговиот кривичен аспект.

119. Во конкретниот случај, директна последица на постапката за лустрација било разрешувањето на апликантот од функцијата судија на Уставниот суд и забраната за вршење на правни професии или вршењето на јавна функција до март 2016 (види параграф 10-11, 23, 56, 64 и 66 погоре).

120. Судот забележува дека неговата пракса еволуирала по неговата одлука во случајот *Sidabras and Džiautas* (цитиран погоре) и дека, особено, критериумите наведени во случајот на *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* ([GC], бр. 63235/00, § 62, ECHR 2007-II) резултирале со поширока примена на членот 6 во неговиот граѓански аспект во однос на споровите кои ги засегаат јавните (државните) службеници. Судот, имајќи ја предвид таквата судска пракса (види на пример, *Olujić v. Croatia*, бр. 22330/05, §§ 31-44, 5 февруари 2009, и *Juričić v. Croatia*, бр. 58222/09, §§ 51-57, 26 јули 2011) и фактот дека во случајот на апликантот постапувале и Управниот суд и Врховниот суд, утврди како очигледно дека на постапката за лустрација во предметниот случај е применлив граѓанскиот аспект на членот 6.

121. Од друга страна, Судот смета дека нема доволно елементи за да утврди дека членот 6 е применлив во неговиот кривичен аспект. Точно е дека постојат определени сличности помеѓу овој и гореспомнатиот случај против Полска (види параграф 118). Сепак, клучната разлика е во доминантно кривичниот карактер на постапката за лустрација во Полска (види *Matyjek*, §§ 49-52) и управниот карактер на постапката за лустрација во конкретниот случај. Дополнително, во овој случај апликантот бил лустриран поради неговата соработка со тајната полиција во ерата на комунизмот, а не, како во полскиот

случај, поради поднесувањето на лажна изјава за несоработка (што според Судот е аналогно на, *inter alia*, кривичното дело лажно сведочење, види *Matyjek*, § 52). На крајот, секој сомнеж во однос на тоа дали лицата кои биле предмет на лустрација можеле да се сметаат за кривично одговорни поради поднесувањето на лажна изјава (види параграф 79 во врска со параграф 97 погоре) бил отстранет со повеќе општата констатација на јавниот обвинител во случајот на апликантот, кој јасно укажал дека таквото постапување не претставува кривично дело (види параграф 60 погоре).

122. Судот понатаму констатираше дека овој дел од апликацијата не е очигледно неоснован во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Тој исто така утврди дека тој не е недопуштен по ниту еден друг основ. Од овие причини истиот мора да биде прогласен за допуштен.

В. Основаност

1. Наводна повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата по основ на отсуството на пристап до суд

(а) Поднесоци на странките

123. Владата укажа дека апликантот во поткрепа на истакнатите сомнежи во однос на автентичноста на документите, предложил да се направи вештачење на потписите на признаниците за исплата и сослушување на И.Б. во својство на стручен помагач (види параграф 43 и 50 погоре). Вештачењето на потписите не било во надлежност на Управниот суд и ова прашање можело да се реши само во посебна постапка пред граѓански суд. Покрај тоа, апликантот предложил вештачење на потписите преку споредба со писмата кои биле споменувани во неговото лично досие (види параграф 34 погоре), а со кои странките не располагале. Стручниот помагач предложен од страна на апликантот бил сослушан од страна на Управниот суд и неговата изјава била земена предвид (види параграф 46 и 49 погоре). Владата тврдеше дека апликантот можел да предложи други докази, како на пример сослушување на лицата кои се споменувале во досието. Таа исто така тврдеше дека апликантот требало да се повика на членот 36 од Законот за управни спорови (види параграф 91 погоре).

124. Апликантот тврдеше дека одбивањето да се спроведе вештачење на потписите на признаниците за исплата имало за цел да се направи обид за бегство од вистината. Тој тврдеше дека исказот на стручниот помагач бил погрешно протолкуван и дека И.Б. поднел писмена изјава во оваа смисла, која апликантот ја приложил кон својата жалба до Врховниот суд (види параграф 50 погоре).

(b) Оценка на Судот

125. Судот повторува дека членот 6 § 1 од Конвенцијата го опфаќа “правото на суд”, кој во еден аспект се однесува на правото на пристап до суд (види *Goldier v. the United Kingdom*, 21 февруари 1975, § 36, Series A бр. 18). Одлуките донесени од страна на управните и другите органи кои самите не ги задоволуваат барањата од членот 6 мора да бидат предмет на последователна контрола од страна на “судски орган со полна надлежност”, вклучувајќи ја и можноста за целосно поништување на оспорената одлука, како од аспект на утврдената фактичка состојба, така и од аспект на примената на правото (види *Bistrović v. Croatia*, бр. 25774/05, §§ 48 и 53, 31 мај 2007, и *Merot d.o.o. and Storitve Tir d.o.o. v. Croatia* (dec.), бр. 29426/08 29737/08, § 49, 10 декември 2013).

126. Во овој контекст, Судот прво забележува дека согласно Законот за управни спорови, на сила во критичниот период, оценката на Управниот суд на законитоста на одлуката на орган на државната власт, оспорена со тужба за управен спор, не била ограничена на примената на правото, туку исто така се однесувала и на прашања во врска со фактичката состојба, вклучително и оценката на доказите. Доколку Управниот суд не се согласувал со фактичката состојба утврдена во оспорената одлука, тој имал овластување да ја поништи одлуката и да го врати предметот на повторно одлучување, или по исклучок, да донесе одлука која во целост ќе ја замени нападнатата одлука (види параграф 91 и 93 погоре). Судот е затоа задоволен, што Управниот суд, бил суд со „полна надлежност“ за целите на членот 6 став 1 од Конвенцијата (види *Bistrović*, цитиран погоре, § 53, и *Merot d.o.o. and Storitve Tir d.o.o.*, цитиран погоре, § 50, 10 декември 2013).

127. Судот понатаму констатира дека во постапката за лустрација на апликантот одлуката на Комисијата била под судски надзор на Управниот, а потоа и на Врховниот суд. Била одржана расправа пред Управниот суд, а стручен помагач бил повикан на предлог на апликантот (види параграф 43 и 46 погоре). Затоа судовите имале полна надлежност и во согласност со истата ја испитале и фактичката состојба и примената на правото при постапувањето по предметот на апликантот. Оттука, произлегува дека апликантот во постапката за лустрација имал пристап до суд.

128. Аргументите на апликантот во однос на спротивното се однесуваат повеќе на обезбедувањето/собирањето и оценката на доказите (види параграф 124 погоре), отколку на пристапот до суд. Сепак, од аспект на членот 6 § 1 од Конвенцијата, оценката на доказите не е во надлежност на Судот, од причина што оценката на доказите пред нив, е примарно задача на националните судови. Од друга страна, начинот на кој се обезбедени/собрани доказите е елемент кој може да биде релевантен во контекст на целокупната правичност

на постапката (види, на пример, *Elsholz v. Germany* [GC], бр. 25735/94, § 66, ECHR 2000-VIII), прашање кое во предметниот случај е разгледано подолу во текстот (види параграф 131-151).

129. Оттука, нема повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата по основ на отсуство на пристап до суд.

130. Во светло на ваквиот став, Судот не смета за неопходно да го разгледа прашањето во однос на тоа дали Комисијата била односно претставувала "суд" во смисла на споменатиот член од Конвенцијата.

2. Наводна повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата по однос на неправичност на постапката

(а) Поднесоци на странките

(i) Владата

131. Владата тврдеше дека постапката за лустрација на апликантот била во согласност со барањата од членот 6 на Конвенцијата. Апликантот имал застапник во текот на постапката, имал право на жалба, а Комисијата и судовите дале образложени причини за своите одлуки. Тој имал целосен пристап до сите документи во списите на предметот, кои биле изведени како докази на расправата пред Управниот суд во негово присуство. Имајќи го предвид малиот обем на неговото лично досие од околу четириесет до педесет страни и неговата релативно едноставна содржина, роковите кои му биле дадени биле доволни за подготовка на неговите аргументи во случајот.

132. Владата понатаму тврдеше дека не постоел основ за сомнеж во однос на објективната или субјективната непристрасност на Управниот и на Врховниот суд. Предметите во овие судови биле распоредени преку систем за автоматска распределба на предметите. Апликантот не истакнал никаква загриженост во однос на непристрасноста на судиите и не побарал изземање на ниту еден од судиите во текот на домашната постапка. Владата тврдеше дека судијата В.С. воопшто не бил инволвиран во постапката пред Управниот суд (види параграф 52 погоре и параграф 134 подолу). На крајот, таа тврдеше дека писмото на Премиерот не можело да влијае на било кој начин врз постапката за лустрација, имајќи предвид дека истото било објавено по иницијалниот заклучок на Комисијата и откако на барање на апликантот, јавната седница на Комисијата веќе била закажана (види параграф 29 и 31-32 погоре).

(ii) Апликантот

133. Апликантот тврдеше дека лустрацијата во државата се спроведувала со лоша верба: наместо да се стреми кон својата морална димензија, лустрацијата добила одмазнички карактер. Таа била политички мотивирана и во пракса, најчесто насочена против поединци кои во суштина биле угнетувани од страна на комунистичкиот режим и кои во сегашноста од различни причини не биле омилени кај политичката елита на власт. Во неговиот случај лустрацијата била арбитрерна и заснована на фабрикувано досие на соработник.

134. Спротивно на тврдењето на Владата (види параграф 132 погоре), тој тврдеше дека во текот на постапката за лустрација тој доволно ја истакнал својата загриженост за недостатокот на непристрасност и независност кај судиите. Тој го поврзал кариерниот напредок на судиите кои постапувале по неговиот предмет со исходот од постапката. Тој истакнал особено дека судијата В.С. работел во Владата пред да стане судија на Управниот суд во 2007 (види параграф 52 погоре). Само неколку месеци по неговото унапредување во Врховниот суд во 2010, судијата В.С. бил избран од страна на Парламентот на неговата последна седница пред предврмените избори, за судија во Уставниот суд, каде го пополнил местото кое било упразнето со разрешувањето на апликантот (види параграф 57 погоре). Покрај тоа, судијата Л.К., кој бил претседател на советот во Управниот суд кој на 8 ноември 2010 ја одбил тужбата на апликантот, околу четири месеци подоцна бил унапреден во новоформиранiot Виш управен суд (види параграф 47-48 погоре). Апликантот исто така истакнал сомнеж во независноста и непристрасноста на судиите, во светло на јавната изјава на Премиерот, чие писмо, објавено во рана и доверлива фаза од постапката, додека таа сè уште била во тек пред Комисијата (види параграф 29 и 32 погоре), исто така отворено ја повредила презумцијата на невиност.

135. Апликантот понатаму тврдеше дека, имајќи ја предвид нејасната ситуација во однос на содржината и локацијата на неговото лично досие, тој немал доволно време да ја подготви својата одбрана, од причина што роковите ефективно биле скратени. Тој немал целосен пристап до досието и бил ограничен во можноста целосно да го брани својот случај во јавноста со оглед на тоа што бил под притисок да не открие било каква класифицирана информација од неговото лично досие. Покрај тоа, постапката не била контрадикторна, од причина што тој не можел ефективно да ја оспори содржината на документите изготвени од страна на безбедносните служби на државата, децении порано.

(б) Оценка на судот

136. Судот смета дека во случаите како што е предметниот, кога апликантот се жали на неправичност на постапката и своите наводи ги поткрепува со неколку аргументи кои меѓусебно се надополнуваат и поддржуваат и допираат различни аспекти на членот 6 § 1 од Конвенцијата, соодветен пристап би било да се испита правичноста на постапката како целина. Во такви случаи Судот може да утврди повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата доколку постапката гледана во целина не ги задоволува барањата на правично судење, дури и ако секој процедурален дефект, самиот по себе, не би го убедил Судот дека постапката не била правична (види, на пример, *Kinsky v. the Czech Republic*, бр. 42856/06, §§ 83-84, 9 февруари 2012).

137. Судот повторува дека членот 6 од Конвенцијата бара судовите да бидат независни и непристрасни. Според востановената пракса на Судот, постоењето на непристрасност за целите на членот 6 § 1 мора да се утврди согласно субјективниот тест, при што мора да се земе предвид личното убедување и однесувањето на конкретниот судија, односно дали судијата имал било какви лични предрасуди или предубедување во однос на конкретен предмет; и исто така според објективниот текст, односно преку утврдување дали судот самиот, меѓу другите аспекти, неговиот состав, нудел доволно гаранции за исклучување на било каков легитимен сомнеж во однос на неговата непристрасност (види, на пример, *Morice v. France* [GC], бр. 29369/10, § 73, 23 април 2015 и таму цитираните случаи).

138. Во однос на субјективниот текст, личната непристрасност на секој судија мора да се претпоставува се додека не постои доказ за спротивното (види *Morice*, цитиран погоре, § 74).

139. Во однос на објективниот тест, мора да се утврди дали, сосема независно од однесувањето на судијата, постојат факти кои може да се утврдат, а кои може да покренат сомнеж во неговата или нејзината непристрасност. Ова имплицира дека, при одлучувањето дали во конкретен предмет постои легитимна причина за стравување дека на конкретен судија или тело кое постапува по предметот му недостасува непристрасност, гледиштето на лицето кое е засегнато е важно но не е пресудно. Она што е пресудно е дали ваквиот страв може да се смета за објективно оправдан. Во оваа смисла дури и појавата може да биде од определено значење или, со други зборови, “правдата не само што треба да се спроведе, туку треба и да се види дека е спроведена”. Засегнатиот интерес е довербата што судовите во демократското општество мора да ја создаваат во јавноста (види *Morice*, цитиран погоре, §§ 76 и 78)

140. Сепак, не постои прецизна и јасна поделба помеѓу субјективната и објективната непристрасност, со оглед на тоа што однесувањето на судијата не мора да доведе само до објективни

сомнежи во однос на неговата или нејзината непристрасност од гледна точка на надворешен набљудувач (објективен тест), туку исто така може да покрене прашање во однос на неговото или нејзиното лично убедување (субјективен тест) (види *Kyprianou v. Cyprus* [GC], бр. 73797/01, § 119, ECHR 2005-XIII). Така, во некои случаи кога можеби е тешко да се продуцираат докази со кои би се оспорила презумцијата на субјективна непристрасност на судијата, барањето за објективна непристрасност обезбедува уште една значајна гаранција (види *Pullar v. the United Kingdom*, 10 јуни 1996, § 32, *Reports* 1996-III).

141. Исто така, концептот на независност и објективна непристрасност се тесно поврзани (види, на пример, *Findlay v. the United Kingdom*, 25 февруари 1997, § 73, *Reports* 1997-I), и понекогаш е тешко да се раздвојат (види, на пример, *Bochan v. Ukraine*, бр. 7577/02, § 68, 3 мај 2007).

142. Браќајќи се на конкретниот случај, Судот забележува, во однос на субјективната непристрасност, дека не постои ништо што би укажало на било каква пристрасност или лично предубедување на судиите кои постапувале по предметот на апликантот.

143. Во однос на објективниот тест, јасно е од поднесоците на апликантот дека во неговата свест, времето кога биле унапредени двајцата судии кои постапувале по неговиот предмет, заедно и во врска со јавната изјава на Премиерот, објективно покренале сомнежи во однос на независноста и непристрасноста на судовите кои одлучувале во неговиот случај (види параграф 134).

144. Судот констатира дека предметниот случај се однесува на лустрација на претседателот на Уставниот суд, и повторува дека скорешната историја на пост-комунистичките земји покажува дека досиејата формирани од страна на поранешните безбедносни служби може да се користат како инструменти во политички или други цели (види *Joanna Szulc v. Poland*, бр. 43932/08, § 88, 13 ноември 2012).

145. Во врска со ова, Судот забележува дека пред и за време на постапката за лустрација на апликантот постоела размена на непријатни изјави помеѓу Владата и неколку пратници од партијата на власт, од една страна и Уставниот суд од друга страна (види параграф 13-14, 17, 32 и 37 погоре). Од нивната содржина се чини дека изјавите со критика на Уставниот суд биле предизвикани од неговите одлуки со кои тој прво ги суспендирал, а потоа укинал определени одрбди од Законот за лустрација (види параграф 12 и 15-16 погоре). Ова се чини го зајакнало предубедувањето на лидерите на политичката партија на власт дека суот е против нив бидејќи повеќето од неговите судии биле избрани за време на мандатот на претходниот Претседател на државата, чија партија била во опозиција од јули 2006, и бидејќи Уставниот суд укинал некои други реформски закони на нивната влада.

146. Помеѓу овие изјави, Судот особено внимание придава на отвореното писмо од Премиерот објавено на 24 септември 2010, што значи, додека постапката за лустрација против апликантот била сеуште во тек пред Комисијата и пред таа да дојде во судската фаза. Во тоа писмо, кое било упатено кон опонентите на лустрацијата, Премиерот го употребил иницијалниот заклучок на Комисијата за да го нарече апликантот соработник на тајната полиција на поранешниот режим, кој сеуште контролиран од “определени центри на моќ” бил оној кој стоел зад укинувањето на определен број на законски реформи на неговата Влада (види параграф 32 погоре).

147. Судот повторува дека членот 6 од Конвенцијата не се однесува на исходот на постапката, туку ја гарантира правичноста на самата постапка (види *Kinsky*, цитиран погоре, § 112). Од овие причини, Судот не гледа причина да шпекуира во однос на ефектот што изјавата на Премиерот можела да ја има на текот на постапката за лустрација (види, *mutatis mutandis*, *Sovtransavto Holding*, цитиран погоре, § 80, и *Kinsky*, цитиран погоре, §§ 94 и 112). Доволно е да се забележи дека постапката за лустрација не завршила во прилог на апликантот, и дека во светло на нејзината содржина и начинот на кој таа била дадена. Изјавата на Премиерот била *ipso facto* некомпатибилна со концептот на “независен и непристрасен суд” во смисла на членот 6 § 1 од Конвенцијата (види, *mutatis mutandis*, *Sovtransavto Holding*, loc. cit.), разбран на начин дека она што е во прашање во случајот не е фактички доказ за влијание или притисок врз судиите, туку важноста на појавата на непристрасност (види *Kinsky*, цитиран погоре, § 98).

148. Гледајќи ја конкретната изјавата во дадениот контекст на околности, Судот смета дека загриженоста на апликантот во однос на независноста и непристрасноста на Управниот суд и Врховниот суд во конкретниот случај не е неразумна, субјективна или неоправдана (види *Sovtransavto Holding*, loc. cit.; и *Kinsky*, цитирана погоре, §§ 94 и 99).

149. Ваквиот став на судот наоѓа поддршка и во мислењето на Европската комисија, која во својот Извештај за напредокот од 9 ноември 2010 констатирала дека постапката за лустрација на апликантот “создала загриженост за притисокот на независноста на судството” (види параграф 109 погоре).

150. Горенаведеното е доволно за Судот да заклучи дека постапката во прашање, гледана во целина, не ги задоволрила барањата за правично судење. Затоа не наоѓа за неопходно да се осврне на останатите аргументи на апликантот во прилог на отсуството на независност и непристрасност, особено оние кои се однесуваат на кариерниот напредок на судиите кои одлучувале во постапката на апликантот (види параграф 134 погоре).

151. Оттука следи дека постои повреда на членот 6 § 1 во конкретниот случај.

3. Други наводни повреди на членот 6 од Конвенцијата

152. Во светло на горенаведените ставови на Судот (види параграф 136-151), Судот смета дека нема потреба да ги разгледа останатите наводи на апликантот за повреда на членот 6 од Конвенцијата (види, *mutatis mutandis*, *Kinsky*, цитиран погоре, § 115), особено оние во однос на еднаквоста на оружјата и контрадикторноста на постапката (види параграф 112 погоре).

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 8 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

153. Апликантот се жалеше дека одлуките на домашните органи во постапката за лустрација имале комплексно влијание на неговиот углед, достоинство и морален интегритет. Тој исто така се жалеше дека останал регистриран во евиденцијата и досиејата на државните безбедносни служби и дека постоел неовластен пристап до таквите досиеја. Членот 8 од Конвенцијата гласи како што следи:

“1. Секој човек има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот ...

2. Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако тоа мешање е предвидено со закон и е неопходно во едно демократско општество во интерес на државната и јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, спречувањето на нереди и кривични дела, заштитата на здравјето и моралот, или заштитата на правата и слободите на другите.”

154. Владата ја оспори допуштеноста на ваквите наводи со тврдење дека апликантот не ги искористил домашните правни средства и дека ваквите наводи, во секој случај биле очигледно неосновани.

A. Допуштеност

1. Во однос на наводот во врска со постапката за лустрација

(a) Поднесоци на странките

155. Владата приговараше дека апликантот не ги искористил домашните средства. Таа особено тврдеше дека членот 27 од Законот предвидува две правни средства: пред граѓанскиот суд преку оспорување на податоците доставени до Комисијата, од една страна и пред Управниот суд преку оспорување на одлуката на Комисијата од друга страна (види параграф 77 погоре). Во светло на природата на неговите наводи, апликантот требало да ја искористи граѓанската авенија со поднесување на тужба согласно членот 177 од Законот за парничната постапка, пред редовниот (граѓанскиот) суд, при што тој можел да побара донесување на деклараторна пресуда за автентичноста или слично на податоците во неговото досие (види

параграф 105 погоре). Владата додаде дека таквата деклараторна пресуда, можела да послужи како основ за поднесување на барање за повторување на постапката за лустрација. Наместо тоа, апликантот ја искористил само управната авенија, и побарал Управните судови да одлучат во однос на автентичноста на неговото досие и точноста на неговата изјава (види параграф 43 погоре). Ваквото барање било надвор од надлежностите на Управниот суд, кој бил надлежен да врши надзор само над законитоста на управните акти (види параграф 85 погоре).

156. Апликантот го оспори ваквиот став на Владата. Тој тврдеше дека Владата рестриктивно го толкувала поимот “надлежен суд” содржан во членот 27 од Законот за лустрација (види параграф 77 погоре). Тој понатаму тврдеше дека не можело да се очекува тој да иницира дополнителна граѓанска постапка со цел да ја оспори содржината и автентичноста на досие и документи, стари повеќе децении. Управниот суд се изјаснил дека *ratione materiae* бил надлежен да постапува по предметот, и затоа не било потребно да го искористи граѓанскиот правен лек, кој го сугерирала Владата.

(б) Оценка на Судот

157. Судот прво повторува дека апликантот ја оспорил одлуката на Комисијата со поднесување на тужба за управен спор, по која постапувале Управниот и Врховниот суд. Ниту еден од двата суда, не се прогласил за ненадлежен во однос на прашањето, туку истите одлучувале по основаноста на тужбата (види параграф 43, 47, 49, 51 и 53 погоре).

158. Судот понатаму се повикува на своите погоренаведени заклучоци во однос на членот 6 според кои апликантот имал пристап до суд во постапката на судски надзор поради тоа што двата суда постапувале со полна надлежност како во однос на фактичката состојба така и во однос на примената на материјалното право при одлучувањето за суштината на предметот (види параграф 125-129 погоре). Особено, овие судови испитале и оцениле дали личното досие на апликантот било веродостоен доказ за целите на лустрацијата преку сослушување на стручниот помагач што го предложил апликантот (види параграф 43, 46-47 и 49 погоре).

159. Од овие причини Судот не е убеден дека поднесувањето на граѓанска тужба би довело до поинакво, подетално, испитување на веродостојноста на конкретниот доказ. Во суштина, Управниот суд сугерирал дека доколку подетално испитување можело да се направи, тоа било возможно само во кривична (а не во граѓанска) постапка каде би биле испитани наводите на апликантот дека неговото лично досие било лажирано и/или фалсификувано (види параграф 47 и 49 погоре).

160. Имајќи го предвид ова, и бидејќи Владата не тврдеше дека апликантот требало да поднесе кривична пријава, Судот повторува дека во ситуација кога на располагање постојат неколку потенцијално ефективни правни средства, од апликантот се бара да искористи само еден од нив (види, на пример, *Jeličić v. Bosnia and Herzegovina* (dec.), бр. 41183/02, ECHR 2005-XII (извадоци), и *Moreira Barbosa v. Portugal* (dec.), бр. 65681/01, ECHR 2004-V).

161. Од овие причини, дури и под претпоставка дека тужбата за утврдување од членот 177 од Законот за парнична постапка бил ефикасен правен лек, Судот смета дека апликантот не бил должен да ја искористи и граѓанската авенија, за целите да постапи согласно барањата на членот 35 § 1 од Конвенцијата.

162. Конечно, како што тврди Владата, пресудата за утврдување до која можело да се дојде на овој начин, можела да послужи исклучиво како основа за повторување на постапката за лустрација. Сепак, согласно со константната пракса на Судот, барањето за повторување на постапката, како правило, не претставува ефикасно правно средство кое треба да се искористи за целите на членот 35 § 1 од Конвенцијата (види *Galstyan v. Armenia*, бр. 26986/03, § 39, 15 ноември 2007).

163. Во светло на погоренаведеното, Судот заклучува дека апликантот, искористувајќи ја единствено управната авенија, го направил она што од него разумно се очекувало и на тој начин постапил согласно барањата на членот 35 § 1 од Конвенцијата. Приговорот на Владата за неискористување на домашните правни средства мора од овие причини да се отфрли.

164. Судот понатаму забележува дека овој дел од наводот на апликантот за повреда на членот 8 не е очигледно неоснован во смисла на членот 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Тој исто така констатира дека тој не е недопуштен по било која друга основа. Затоа истиот мора да се прогласи за допуштен.

2. *Во однос на наводот дека апликантот останал регистриран во досиејата на безбедносните служби на државата и во однос на неовластениот пристап до истите*

(а) Поднесоци на странките

165. Владата исто така тврдеше дека во 2000 година, околу 14,700 досиеја биле префрлени од Министерството за внатрешни работи во Државниот архив во согласност со одредбите од Законот за постапување со досиеја за лица водени од Службата за државна безбедност (види параграф 98-99 погоре). Пристапот до нив, како и чувањето на овие лични досиеа било регулирано во критичниот период со Законот за архивска граѓа како и со другото релевантно законодавство во примена, односно со Уредбата на Владата за

утврдување критериуми за подолги рокови за користење на архивската граѓа (види параграф 100-104 погоре). Ниту едно неовластено лице немало пристап до личното досие на апликантот.

166. Наводот на апликантот дека бил и останал регистриран како соработник без негова согласност и знаење, дека негови лични податоци биле собирани и континуирано чувани во архивите на државните безбедносни служби, и дека неовластени лица имале пристап до неговите лични информации.

(б) Оценка на Судот

167. Судот веќе констатирал дека мерките на лустрација се стремат кон легитимни цели во смисла на членот 8 § 2 од Конвенцијата, односно кон заштита на националната безбедност, јавната сигурност, економската добросостојба на земјата и правата и слободите на другите (види *Sidabras and Džiautas v. Lithuania*, бр. 55480/00 и 59330/00, § 55, ECHR 2004-VIII, и, *mutatis mutandis*, *Ždanoka v. Latvia* [GC], бр. 58278/00, § 118, ECHR 2006-IV). Оттука следува дека чувањето на досиејата на безбедносните служби на претходниот режим за целите на лустрација не може *per se* да се смета за спротивно на Конвенцијата.

168. Затоа следи дека овој дел од наводот на апликантот за повреда на членот 8 е недопуштен согласно членот 35 § 3 (а) од Конвенцијата како очигледно неоснован, и мора да биде отфрлен согласно членот членот 35 § 4 од Конвенцијата.

169. На крајот, Судот смета дека наводот на апликантот во однос на тоа дека неовластени лица имале пристап до неговото лично досие (види параграф 153 погоре) е опфатен со неговиот навод истакнат во постапката за лустрација пред домашните органи кога тој се жали дека *inter alia*, неговото лично досие било лажирано и дека ова резултирало со негативен исход на постапката (види параграф 36, 43 и 56 погоре).

В. Основаност

1. Поднесоци на странките

(а) Владата

170. Владата тврдеше дека мешањето изразено преку одлуката на Комисијата од 29 септември 2010 било законито, се стремело кон легитимна цел и било пропорционално.

171. Во врска со ова Владата најпрво тврдеше дека мешањето било законито од причина што истото било засновно на Законот за лустрација.

172. Во однос на целта, Владата се повика на Резолуцијата на Парламентарното Собрание на Советот на Европа (ПССЕ/РАСЕ) (види

параграф 106 погоре) и потребата за демократизација на општеството по колапсот на комунистичкиот режим. Таа истакна дека целта на Законот за лустрација не бил да казнува туку само привремено да ги исклучи од вршењето на јавни функции оние кои служеле како соработници на комунистичкиот режим и на кои од овие причини не можело да им се верува во демократското општество.

173. Во однос на пропорционалноста, Владата тврдеше дека државите уживаат широка маргина на уважување по прашањето за лустрација и дека Законот за лустрација ја регулирал постапката за лустрација на начин кој е во согласност со приватноста на апликантот, имајќи предвид дека јавниот интерес бил добро избалансиран *vis-à-vis* приватниот интерес на поединецот. Таа понатаму истакна дека апликантот самиот избрал постапката да се води јавно (види параграф 29 и 43 погоре).

174. Во однос на процедуралните гаранции, Владата тврдеше дека тие биле во линија со процедуралните барања од членот 6 од Конвенцијата, и се повика на своите погоренаведени аргументи во врска со истиот член од Конвенцијата (види параграф 131-132).

(б) Апликантот

175. Апликантот ги оспори ставовите на Владата. Тој повтори дека постапката за лустрација имала комплексно влијание врз неговиот углед, достоинство и морален интегритет. Тој додаде дека како последица на оваа постапка определени настани од неговата рана младост биле јавно објавени и дискутирани. Апликантот инаку ги повтори погореизнесените аргументи во контекст на членот 6 од Конвенцијата.

2. Оценка на Судот

(а) Дали постоело мешање во правото на почитување на приватниот живот на апликантот

176. Судот на почетокот забележува дека е неспорно помеѓу странките дека одлуката на Комисијата од 29 септември 2010 со која било утврдено дека апликантот бил соработник на тајната полиција на поранешниот режим и дека, последователно, тој не го исполнува дополнителниот критериум за вршење на јавна функција (види параграф 38 погоре), претставувало мешање во неговото право на почитување на неговиот приватен живот. Имајќи ја предвид сопствената судска пракса, по однос на ова прашање (види, на пример, *Leander v. Sweden*, 26 март 1987, § 48, Series A бр. 116; *Rotaru v. Romania* [GC], бр. 28341/95, § 46, ECHR 2000-V; *Sidabras and Džiautas*, цитиран погоре, §§48-49; и *Turek v. Slovakia*, бр. 57986/00, § 91, ECHR 2006-II (извадоци)), Судот не гледа причина да одлучи поинаку.

177. Вистина е дека, одлуката на Комисијата имала последици по приватниот живот на апликантот. Тој не бил само разрешен од функцијата судија на Уставниот суд (види параграф 56 погоре). Тој исто така добил забрана за вработување во јавна служба или во академската заедница во период од пет години, додека можностите тој да најде вработување како правник во приватниот сектор кое би кореспондирало со неговите професионални квалификации и искуство биле редуцирани до мера која го направила практикувањето на неговата професија скоро невозможно (на пример, му било забрането да работи како адвокат, види параграф 66 во врска со параграф 23 погоре). Покрај ваквиот широк опфат на органичувања при вработувањето, дополнителна последица од одлуката на Комисијата е дека во очите на заедницата апликантот бил и продолжува да биде стигматизиран како информатор на тајната полиција на поранешниот суров режим, и затоа во суштина не е достоин да врши било каква јавна функција во демократска држава која се заснова на владеењето на правото. Ова влијаело на неговата можност да развие односи со надворешниот свет – било работни или други – до многу значајно ниво и креирало сериозни потешкотии во водењето на нормален личен живот и заработувањето на средства за живот. Одлуката во прашање, од овие причини без сомение влијаела многу повеќе отколку само врз неговиот углед. Наместо тоа, таа имала сериозно влијание врз неговиот приватен живот (види, *mutatis mutandis*, *Sidabras and Džiautas*, loc. cit.).

(б) Законитост и легитимната цел

178. Судот констатира дека одлуката на Комисијата од 29 септември 2010 била заснована на релевантните одредби од Законот за лустрација, кои ги задоволуваат квалитативните барања за достапност и извесност. Затоа тој е задоволен што ова мешање во приватниот живот на апликантот било во согласност со законот, согласно барањата од членот 8 § 2 од Конвенцијата.

179. Во однос на легитимната цел, Судот повторува дека мерките на лустрација треба да се смета дека имаат легитимна цел - заштита на националната и јавната безбедност, економската благосостојба во земјата и правата и слободите на другите (види параграф 167 погоре и таму цитираните случаи). Судот исто така забележува дека лустрацијата била воведена во државата околу шеснаесет години по усвојувањето на демократскиот Устав (види параграф 7 и 12 погоре). Иако воведувањето на таква мерка, толку многу години по историските промени, може да покрене сомнежи во однос на нејзините вистински цели, Судот, имајќи ја предвид маргината на уважување која им е оставена на државите, е подготвен да прифати дека мешањето во конкретниот случај се стремело кон остварување на легитимна цел на заштита на националната безбедност.

(с) “Неопходноста во демократското општество”

180. Било кое мешање во правото на почитување на приватниот живот ќе се смета за „неопходно во демократско општество“, доколку претставува “неопходна социјална потреба” и, особено, доколку е пропорционална на легитимната цел кон која се стреми и доколку причините дадени од страна на националните органи како оправдување за истата се “релевантни и доволни” (види, на пример, *Fernández Martínez v. Spain* [GC], бр. 56030/07, § 124, ECHR 2014 (извадоци)).

181. Во конкретниот случај, како што е објаснето од страна на Врховниот суд (види параграф 53 погоре), согласно тогаш актуелното законодавство надлежните домашни органи при изрекувањето и надзорот на мерката на лустрација, не биле должни да земат предвид дали апликантот бил уценуван за да соработува со тајната полиција. Ова било особено така од причина што членот 4 од Законот за лустрација соработката ја дефинирал како свесна, тајна, организирана и континуирана соработка, заснована со писмен документ, со органите на државната безбедност (види параграф 65 погоре), поради што согласноста или отсуството на притисок, не претставуваат потребен услов. Како последица, во конкретната правна постапка доказите и аргументите на апликантот во врска наводното отсуство на негова согласност биле одбиени како правно ирелевантни од страна на домашните судови.

182. Имајќи ги предвид релевантните европски стандарди (види точка *j.* од Насоките цитирани во параграф 107 погоре), Судот смета дека за мерката на лустрација која претставува мешање во приватниот живот да биде “неопходна во демократско општество” во смисла на членот 8 § 2 од Конвенцијата, дека лицето кое е лустрирано не дејствувало под притисок, треба на некој начин да биде предуслов за примена на таквата мерка. Не е задача на Судот да каже каква тежина требало да му се даде на таквиот елемент во конкретниот случај. Доволно е да се забележи дека тој претставува основен фактор при балансирањето на интересите на националната безбедност и заштитата на засегнатите права на поединецот. Сепак, домашните органи, вклучително и судовите, не биле повикани со релевантното домашно законодавство да го разгледаат тоа прашање, од причина што, како што и Врховниот суд наведува, со оглед на законската дефиниција на соработник (види го претходниот параграф), присуството или отсуството на притисок не било релевантно за усвојувањето и законитоста на оспорената одлука. Оттука следи дека анализата на домашните органи на предметот на апликантот не била, ниту можела да биде, доволно детална за да го задоволи тестот на “неопходна во демократско општество”. Со други зборови, причините за нивните

одлуки не може да се сметаат за “доволни” за целите на ставот 2 на членот 8 од Конвенцијата.

183. Во секој случај, Судот смета дека мешањето во правото на апликантот од членот 8 на начин на кој резултирало од постапката за лустрација било непропорционално на легитимната цел која сакала да се постигне. Судот веќе ја потенцираше суровата природа на мешањето во приватниот живот на апликантот (види параграф 177 погоре). Владата тврдеше дека целта на Законот за лустрација била времено ограничување на пристапот до вршењето на јавни функции на оние кои служеле како соработници на комунистичкиот режим и кои затоа не уживале доверба во демократското општество (види параграф 172 погоре).

184. Судот не е убеден дека кон ваквата цел допринесува толку широкиот опфат на ограничувања при вработувањето, што, *inter alia*, виртуелно направило невозможно апликантот да ја практикува својата професија (види параграф 177 погоре). Во врска со ова, Судот повторува дека ограничувањата од страна на државата врз можноста поединецот да најде вработување во приватниот сектор поради причините на отсуство на лојалност кон државата, неможе да биде оправдано од перспектива на Конвенцијата, на истиот начин како што е тоа во случајот на пристапот на поединецот до вработување во јавната служба (види *Sidabras and Džiautas*, цитиран погоре, § 58; *Rainys and Gasparavičius v. Lithuania*, бр. 70665/01 и 74345/01, § 36, 7 април 2005; и *Žičkus v. Lithuania*, бр. 26652/02, § 31, 7 април 2009).

185. Покрај ова, Законот за лустрација бил усвоен околу шеснаесет години откако државата го усвоила својот демократски Устав (види параграф 7, 12 и 179 погоре). Иако задоцнетото донесување на Законот не е пресудно самото по себе, тоа во секој случај може да се смета за релевантно при оценката на пропорционалноста на мешањето (види *Sidabras and Džiautas*, цитиран погоре, § 60; *Rainys and Gasparavičius*, цитиран погоре, loc. cit.; и *Žičkus*, цитиран погоре, § 33), имајќи предвид дека секоја закана по новосоздадената демократија која иницијално можела да дојде од оние кои биле лустрирани, морала значително да опадне со протекот на времето (види *Sõro v. Estonia*, бр. 22588/08, § 62, 3 септември 2015).

186. Од истите причини, Судот не може да го превиди фактот дека процесот на регрутирање на апликантот од страна на поранешната тајна полиција започнал кога тој сеуште бил малолетен, иако тој можеби официјално станал соработник кога веќе бил на осумнаесет годишна возраст (види параграф 6 и 34 погоре и точка j. од Насоките цитирани во параграф 107 погоре). Иако е вистина дека наоѓањата на домашните органи сугерираат дека тој продолжил да соработува како возрасен, неговиот контакт со тајната полиција престанал во 1983, ако не и порано (види параграф 34 и 38 погоре). Тоа било околу дваесет и

седум години пред започнувањето на постапката за лустрација против него (види, *a fortiori*, *Sidabras and Džiautas*, цитиран погоре, § 60, и *Žičkus*, цитиран погоре, § 33). Од овие причини, а имајќи ја во предвид и природата на неговата вклученост во работата на поранешната тајна полиција, Судот не е убеден дека по дваесет и седум години апликантот претставувал таква закана, доколку воопшто претставувал закана, за демократското општество, што би го оправдало мешањето во вид на пет годишно ограничување со широк опфат на неговите професионални активности и во врска со ова стигмата на соработник која тој би ја носел дури и подолго. Ова е особено вака, од причина што домашните органи не направиле никаква проценка на можната закана што ја претставувал апликантот (види *Sōro*, цитиран погоре, loc. cit.).

187. Во светло на горенаведеното (види параграф 176-186 погоре), Судот утврди дека мешањето на правото на почитување на приватниот живот на апликантот не било оправдано под условите на членот 8 став 2 од Конвенцијата.

188. Последователно постои повреда на овој член во конкретниот случај.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 13 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

189. Апликантот се жалеше дека тој *de facto* немал на располагање ефикасен правен лек за заштита на неговите права загарантирани со Конвенцијата. Тој се повикал на членот 13 од Конвенцијата, кој гласи како што следи:

“Секој, чии права и слободи предвидени со Конвенцијата, се повредени, има право на ефикасен правен лек пред националните власти, дури и тогаш кога повредата на овие права и слободи ја сториле лица при вршење на службена должност.”

190. Судот забележува дека овој навод е поврзан со наводот кој се испитуваше во рамките на членот 8 погоре и дека истиот мора од овие причини исто така да се прогласи за допуштен.

191. Имајќи ја предвид одлуката на Судот во врска со членот 6 § 1 (види параграф 117-122, 125-130 и 136-151 погоре), Судот смета дека не е неопходно да испитува дали во конкретниот случај исто така имало повреда на членот 13, имајќи предвид дека неговите барања се помалку строги од, и се опфатени со, оние од членот 6 § 1 (види, на пример *mutatis mutandis*, *O. v. the United Kingdom*, 8 јули 1987, §§ 67 и 69, Series A бр. 120).

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

192. Членот 41 од Конвенцијата предвидува дека:

“Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако внатрешното право на заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот и досудува на оштетената страна, доколку е потребно, правично обештетување.”

A. Штета

193. Апликантот бараше 30,000 евра за надомест на материјалната штета. Овој износ бил еднаков на приходот кој тој би го остварил доколку не бил предвремено разрешен од функцијата судија во Уставниот суд. Тој го поткрепи своето барање со потврда од Уставниот суд за тоа дека неговиот работен однос престанал на 30 април 2011, дека неговата последна плата од април изнесувала 75,776 македонски денари, што е еднакво на околу 1,250 евра, и дека тоа е износот на плата што тој би го добил на 30 мај 2012 кога завршувал неговиот мандат. Апликантот исто така бараше 30,000 евра за надомест на нематеријалната штета, и поднесе медицинска документација за неговата психолошка состојба за време на постапката за лустрација.

194. Владата ги оспори ваквите барања, и тврдеше дека не постои причинско - последична врска помеѓу барањата на апликантот и евентуалното констатирање на било каква повреда на Конвенцијата. Владата понатаму тврдеше дека констатирањето на повреда ќе претставува доволно обештетување на апликантот и дека за време на постапката, во периодот од кој датира медицинската документација, апликантот во полн капацитет ја вршел функцијата на судија и претседател на Уставниот суд.

195. Во однос на барањето на апликантот за надомест на материјалната штета, Судот не утврди постоење на било каква причинско-последична врска помеѓу констатираниите повреди и наводната материјална штета. Особено, Судот не може да шпекулира во однос на можниот исход од постапката во случај на отсуство на констатираната повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата (види, на пример, *Mitrinovski v. the Republic of Macedonia*, бр. 6899/12, § 56, 30 април 2015). Покрај тоа, Судот не утврди повреда на членот 8 од Конвенцијата поради тоа што апликантот бил разрешен од функцијата судија на Уставниот суд, туку поради тоа што мерката на лустрација која му била изречена негативно влијаела на неговите можности за кариерен развој (види *Rainys and Gasparavičius*, цитиран погоре, § 46,

која го објаснува досудувањето на материјалната штета во *Sidabras and Džiautas*, цитиран погоре, § 78). Од овие причини Судот го отфрла ваквото барање.

196. Од друга страна, Судот утврди дека апликантот задолжително претрпел нематеријална штета. Одлучувајќи врз правична основа, Судот му досудува на апликантот износ од 4,500 евра, по овој основ, зголемен за сите давачки кои може да се наплатат по основ на овој износ.

В. Трошоци

197. Апликантот исто така бараше 4,000 евра за надомест на трошоците направени во постапката пред домашните судови и “паушал” за трошоците направени во постапката пред Судот, без притоа да го прецизира нивниот износ.

198. Владата ги оспори ваквите барања.

199. Според праксата на Судот, апликантот има право на надомест на трошоците само во мера во која ќе се покаже дека истите биле навистина и нужно направени и биле разумни во својата висина.

200. Во врска со барањето на апликантот за надомест на трошоците во постапката пред домашните органи, Судот забележува дека тој не доставил листа на трошоците кои ги побарува или било какви релеватни документи во поткрепа, како што се бара согласно член 60 § 2 од Деловникот на Судот, иако беше поканет да го стори истото. Во вакви околности, Судот не досудува надомест по овој основ (член 60 § 3 од Деловникот на Судот). Од друга страна, Судот смета за разумно да му досуди на апликантот износ од 850 евра за надомест на трошоците направени во постапката пред него, зголемен за сите давачки кои може да бидат наплатени од апликантот.

С. Затезна камата

201. Судот смета дека затезната каматна стапка треба да се заснова на маргиналната стапка за позајмица на Европската централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ги прогласува* наводите во однос на постапката за лустрација за допуштени, а остатокот од апликацијата за недопуштена;

2. *Одлучи* дека нема повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата по основ на отсуство на пристап до суд;
3. *Одлучи* дека има повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата по основ на целокупната првичност на постапката за лустрација;
4. *Одлучи* дека нема потреба да се испитаат останатите наводи на апликантот за повреда на членот 6 од Конвенцијата;
5. *Одлучи* дека има повреда на членот 8 од Конвенцијата во делот во кој се однесува на постапката за лустрација;
6. *Одлучи* дека нема потреба да се испитува наводот во однос на членот 13 од Конвенцијата;
7. *Одлучи*
 - (а) дека одговорната држава треба да му ги исплати на апликантот, во рок од три месеци од денот кога пресудата ќе стане правосилна во согласност со членот 44 § 2 од Конвенцијата, следниве износи, кои треба да конвертираат во валутата на одговорната држава според курсот на денот на исплатата:
 - (i) 4,500 евра (четири илјади и петстотитни евра), плус секоја давачка која би можела да биде наплатена, на име нематеријална штета;
 - (ii) 850 евра (осумстотини и педесет евра), плус секоја давачка која би можела да биде наплатена од апликантот, на име надомест на трошоци;
 - (б) по истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе биде пресметана обична камата на горните суми, по стапка еднаква на маргиналната стапка за позајмица на Европската централна банка за време на периодот на доцнење плус три процентни поени;
8. *Го одбива* останатиот дел од барањето на апликантот за правично обештетување.

Изготвено на англиски јазик, и објавено во писмена форма на 21 јануари 2016, во согласност со членот 77 §§ 2 и 3 Деловникот на Судот.

André Wampach
Заменик секретар

Päivi Hirvelä
Претседател

